

GELOOF, HOOP EN LIEFDE IN DE PROTESTANTSE KERK

Petrus

Nikolaas Sintobin

**'VREUGDE
WIJST ONS
DE WEG'**

Kerk in Actie in Libanon

**HOOPVOL LEVEN IN
EEN LAND IN CRISIS**

Piet Jan Moijses

**BOEREN MET
GEVOUWEN
HANDEN**

Petrus

06

Nikolaas Sintobin: 'Vreugde zegt iets over Gods aanwezigheid'

TIP

Bestel de gratis veertigdagagentijdkalender of meld je aan voor de online kalender!

» petrus.protestantsekerk.nl/veertigdagagentijdkalender

67

Libanon: land op de rand van de afgrond

kerk in actie

Soms doet de kerk denken aan Petrus, visser, vriend en volgeling van Jezus. Sterk als een rots en tegelijk zwak en feilbaar. Net zoals de mensen in de kerk: soms moedig, soms overmoedig, soms te voorzichtig. Meer inspiratie? Meld je aan voor de wekelijkse nieuwsbrief: petrus.protestantsekerk.nl/nieuwsbrief.

54

Barmhartigheid anno 2022: 'Eerst luister ik'

'Alles komt goed.' Als er iets onlogisch klinkt in deze tijd, dan is het dit. Corona, verdeeldheid in de samenleving, klimaatverandering, armoede, vluchtelingen – hoezo 'alles komt goed'?

Toch is dat precies waar The Passion (pag. 48) en de veertigdagagentijdcampagne van Kerk in Actie (pag. 67) om draaien. Maar misschien moeten we het niet lezen als een eenvoudige toverspreuk. "God heeft een toekomst met ons voor ogen", gelooft klimaatactivist Rozemarijn van 't Einde (pag. 27). "Hij wil ons inzetten om die toekomst te maken. Hoe erg de ellende ook is, Hij laat ons niet los."

En dus ketent zij zich vast om mensen wakker te schudden. Vanuit dezelfde overtuiging vangt Marijke Westendorp thuis asielzoekers op (pag. 42) en pioniert De Fontein in de Apeldoornse wijk Zuidbroek (pag. 64). Niets komt vanzelf goed, dat weten ze daar inmiddels: "Als het werkt, werkt het. En zo niet, dan proberen we weer wat anders."

Marusja Aangeenbrug
Hoofdredacteur Petrus

Meteen online

Met de app Appaview (nog in de testfase) ga je snel en makkelijk naar filmpjes, websites of podcasts.

- 1 Scan de QR-code en download Appaview.
- 2 Staat het icoon van Appaview bij een artikel, scan je de pagina met je smartphone.
- 3 De link opent op je smartphone.

52

Deze liederen zing je het liefst

Verder in dit nummer:

- 15 Zo zei Jans Bosschieter 'ja'
- 17 Het lege kruis als protestants symbool
- 18 Wéér een corona-overleg in Hellendoorn
- 20 Oud en jong in Tholen
- 29 Met de bijbelgroep in een deinend busje
- 30 Van U is de toekomst
- 36 De kerk in of juist eruit?
- 38 Almere: een tiny church en een eigen strand
- 43 'Doom' Mark Boersma wil bier brouwen
- 45 De kerk geeft Alberta van Rijn kracht
- 46 Libanese lekkernij op tafel
- 59 Joke de Koning over haar mooiste lied
- 62 Leren van bomen met Mirjam van der Vegt
- 63 Op zoek naar het perfecte klooster
- 80 7x koninklijke kerken

Deze kerkstoel staat voor wat je in de kerk kunt ervaren: geloof, steun, twijfels, rust. Hij kan in de kerk staan, maar ook in het bos, of in een winkelstraat. Waar staat jouw stoel?

5 vragen

Petrus

en Piet Jan

Wat herken je in Petrus?

"Zijn praktische inslag: niet praten maar doen, in actie komen, nieuwe dingen aandurven. Ook in de kerk spreken de praktische dingen die moeten gebeuren, me het meest aan."

Wat zou jij doen tijdens de storm op het meer?

"Ik zou niet overboord stappen, zoals Petrus deed. De andere discipelen deden dat ook niet. Hij was haantje de voorste, dat waardeer ik wel."

Welke woorden van Jezus bieden jou hoop als het moeilijk is?

"Werpt al uw bekommernis op Hem, want Hij zorgt voor u." Uiteindelijk is geld verdienen niet datgene waar het om draait. Dat geeft rust."

Zou je een visser van mensen kunnen zijn?

"Zo zie ik mezelf niet. Toen ik gevraagd werd om diaken te worden, kwam er een ouderling langs die las over Elisa, die alles achterliet om zijn roeping tot profeet te volgen. Ik geloof wel dat God je dan geeft wat je nodig hebt."

Wie is een rots in jouw leven?

"Dat is toch Jezus. Hij is de bodem onder mijn bestaan. Het is mijn houvast dat Jezus Christus voor onze zonden stierf, dat Hij onze straf gedragen heeft. Daar draait mijn geloof om."

Met Biddag voor gewas en arbeid in het vooruitzicht vertelt Piet Jan Moijzes op pag. 32 waarom het Onze Vader een dagelijkse bede voor hem is.

Als je zwijgt,
zwijg uit **liefde**.
Als je spreekt,
spreek uit **liefde**.
Als je iemand terechtwijst,
doe het uit **liefde**.

Augustinus (354-430), bisschop van Hippo,
theoloog, kerkvader en auteur van onder
andere *Confessiones* en *De civitate Dei*.

Twee vissers van mensen, de predikanten Paul Visser (Maranathakerk Rotterdam-Zuid) en Rob Visser (Protestantse Gemeente Vuren), ontmoeten bekende Nederlanders. Ze gaan in gesprek over geloven, de kerk en de samenleving.

'Vreugde is de sleutel tot alles'

Nee, hij heeft het niet over de hele dag rondlopen met een vrolijk gezicht. Wanneer Nikolaas Sintobin praat over vreugde, gaat het over iets diepers. In de Krijtbergkerk in de binnenstad van Amsterdam gaan Rob Visser en Paul Visser in de leer bij de jezuïet.

Hij had een glansrijke carrière als advocaat kunnen hebben, maar is nu internetpastor. Dat doet hij overigens óók glansrijk. De Vlaamse jezuïet Nikolaas Sintobin beheert de app *Bidden Onderweg* en een aantal websites, hij blogt, geeft lezingen, webinars en trainingen – en afgelopen jaar kwam zijn nieuwe boek uit: *Vertrouw op je gevoel. Keuzes leren maken met Ignatius van Loyola*.

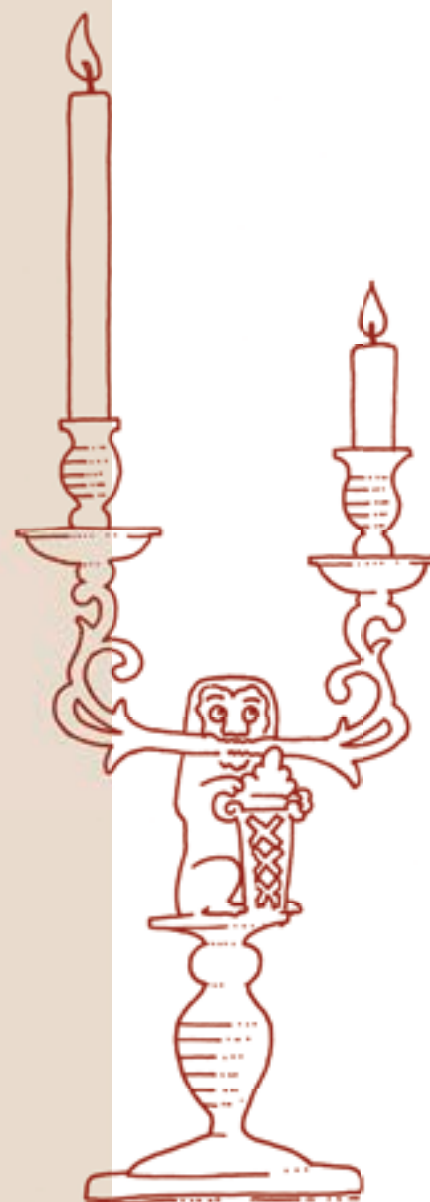
Maar de glans zal Sintobin nooit aan zichzelf toeschrijven. In de woonkamer van de Krijtbergpastorie vertelt hij hoe er tijdens zijn studietijd in Leuven "een heilig vuur" in hem ontstak. "Een atheïstische vriend zei: 'Over een jaar sta jij aan onze kant.' Dat raakte me diep. Ik was een paplepelkatholiek, ging trouw naar de kerk, bad regelmatig. Maar ik wist: mijn geloof gaat niet diep genoeg." Hij sloot zich aan bij een gebedsgroepje dat zich onder leiding van een jezuïet bezighield met de ignatiaanse spiritualiteit. "Mijn leven kreeg heel geleidelijk een nieuwe dimensie. Ik ontdekte dat de mens geschapen is voor vreugde. En ik leerde hoe je ernstig kunt nemen wat er in je hart gebeurt." Het doet Paul Visser denken aan vervulling met de Geest. "Die komt in ons wonen en blijft bij ons. Dat vuur hoeft maar even

aangeblazen te worden." Sintobins missie is nu "om mensen die ignatiaanse spiritualiteit ook te laten ontdekken, zodat zij in hún leven ontdekken waar de vreugde ligt". Daarvoor is het noodzakelijk om creatief te zijn, weet hij. "Niet snel wat dingen online zetten, je moet goed nadenken over de marketing van spiritualiteit." Eigentijds taalgebruik, seculiere visuals, "knotsgekke YouTube-filmpjes", niets schuwt hij.

De taak om te luisteren

De jezuïeten, ofwel de Sociëteit van Jezus, vormen een religieuze orde binnen de Rooms-Katholieke Kerk die in 1540 is opgericht door Ignatius van Loyola (1491-1556). Kenmerkend zijn volledige toewijding en gehoorzaamheid, inzet voor mensen die buiten de boot vallen, de missie om mensen te helpen om Jezus te vinden en te volgen, en spiritualiteit.

'Luisteren kan alleen als je bereid bent om je eigen mening los te laten'

Paul Visser

Geboren: 24 januari 1959, Epe.
Gemeenten: Aalburg, Harderwijk, Bergambacht, Den Haag, Amsterdam, Rotterdam-Zuid (Maranathakerk).

Rob Visser

Geboren: 17 december 1951, Den Haag.
Gemeenten: Deil/Enspijk, Holten, Apeldoorn, Amsterdam.
Emeritaat: januari 2018, maar nog actief als predikant in Vuren.

Rob Visser erkent dat hij als protestantse student moeite had met die cultuur van gehoorzaamheid. “De jezuiten leken voor mij een soort leger dat met veel verve het katholicisme wilde verbreiden.” Door paus Franciscus, zelf ook jezuïet, werd hij op een ander spoor gezet. “Hem ging het meer om de verbreiding van het geloof en niet van de kerk.” Aan die gehoorzaamheid zit ook een andere kant, “en die vergeten mensen soms”, tekent Sintobin aan. “Jezuiten hebben de opdracht om hun ziel open te leggen voor de overste, in het bijzonder over datgene waar ze vreugde over ervaren. Zijn eerste taak is dus niet om bevelen uit te delen, maar om te luisteren en te begeleiden.”

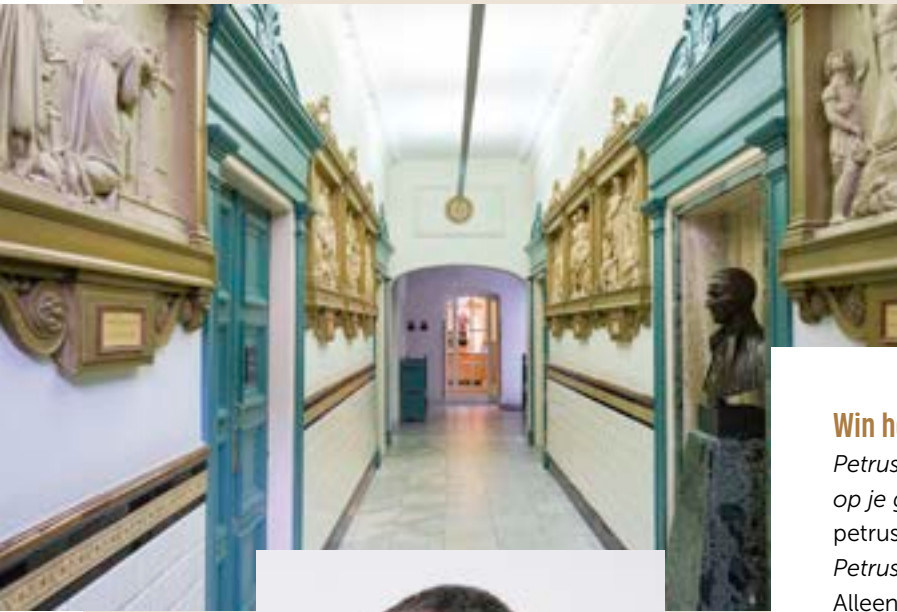
De taal van God

Rob Visser wil weten wat die vreugde inhoudt. “Hoe verhoudt die zich tot de Bron?” Sintobin legt uit: “Ignatius van Loyola leerde dat vreugde iets zegt over Gods aanwezigheid. Als je een beslissing moet nemen, dien je te luisteren naar je fundamentele gevoelens. Of je daar al dan niet vreugde bij ervaart, geeft aan of je de juiste keuze maakt. Wij noemen dat onderscheiding.” Dat betekent overigens niet dat het leven alleen maar leuk wordt. “Het kan juist inhouden dat je moeilijke dingen moet doen”, zegt hij met klem. “Maar ook dan ervaar je van binnen heel duidelijk: ik móét dit doen. Als dat rust geeft en troost biedt, mag je je laten leiden door wat er in je hart ligt.” Met ‘luisteren naar je gevoel’ is

alleen niet alles gezegd, weet Paul Visser. “Vaak zie ik mensen ronddolen in hun gevoel: de ene dag voelen ze dit, de andere dag iets anders. Hoofd en hart zijn in de Bijbel nauw verbonden. Het hart is zoiets als je binnenste gedachte en de bron van je diepste overtuigingen, die richting geven aan je gevoelens en deze zo nodig ook weerspreken.” Sintobin: “Het ligt nog iets anders, denk ik. Er is zeker complementariteit. Maar het ontmoeten van God gebeurt in de eerste plaats op het niveau van het hart. Niet uitsluitend daar, maar de ratio is vooral functioneel, een instrument dat ordent wat in het hart gebeurt. Maar de taal die God spreekt, is die van de ervaring van de mens.”

Onverschilligheid

“Hoe werkt dat, zo aandachtig en luisterend in het leven staan? Hoe ontdek je die vreugde?”, zegt Rob Visser. Sintobin glimlacht. “De vreugde wijst je welke richting je moet nemen.” Om te ontdekken wanneer die vreugde optreedt, is het nodig dat je leert ‘luisteren’ naar wat er binnenin je leeft. Dat gaat gepaard met gebed en met stilte. “En dat is soms ongelooflijk moeilijk.” Het gaat bovendien niet vanzelf. Ook de jezuiten konden het niet van de ene op de andere dag. “De voorbereiding voor de Sociëteit van Jezus duurde twintig jaar. De mensen die er in de laatste fase bij betrokken waren, redeneerden zich helemaal vast. Er kwam pas een doorbraak toen gezegd werd: we stoppen met discussiëren, we gaan de stilte in.” Want dát is waar >

Nikolaas Sintobin

De Vlaamse jezuïet Nikolaas Sintobin is na een korte carrière als advocaat en assistent aan de Katholieke Universiteit Leuven in 1989 ingetreden in de Sociëteit van Jezus. Daarna studeerde hij tien jaar lang (vooral theologie en filosofie), werkte op veertien plaatsen in vijf landen onder andere met drugsverslaafden, mensen in armoede en mensen met een verstandelijke beperking, en belandde uiteindelijk als internetpastor in Nederland. In 2021 kwam zijn boek uit, *Vertrouw op je gevoel. Keuzes leren maken met Ignatius van Loyola*.

» biddenonderweg.org, ignatiaansbidden.org, inalledingen.org, verderkijken.org

Win het boek!

Petrus verloot tien exemplaren van *Vertrouw op je gevoel*. Meedoen kan tot 25 maart via petrus.protestantsekerk.nl/win. Of: redactie Petrus, postbus 8504, 3503 RM Utrecht. Alleen de winnaars ontvangen bericht.

het om gaat: “Je gaat eerst zelf in gebed, daarna luister je naar elkaar. Je gaat niet met elkaar in discussie, nee: je luistert naar elkaar, en zo naar Gods Geest.” “Ik ben er jaloers op”, reageert Paul Visser. “Vaak willen we bij een verschil van mening vooral ons eigen standpunt ventileren.” Sintobin: “Luisteren kan alleen als je bereid bent je eigen mening los te laten. Wij noemen dat ‘onverschilligheid’. Daarmee bedoelen we innerlijke vrijheid: ben je bereid om je te laten raken, om te ontvangen? Pas dan is er ruimte om te ervaren in welke richting je getrokken wordt.”

Lijden

“Maar het leed in de wereld dan?”, vraagt Rob Visser zich af. “De toekomst is van God, zo luidt het jaarthema van de Protestantse Kerk. Maar kijk om je heen: klimaatverandering, de coronacrisis, persoonlijk lijden. Daar zit niets van vreugde in.” “Ik kan ook geschokt zijn en pijn hebben”, reageert Nikolaas Sintobin.

Hij vertelt over de geestelijke oefeningen van de ignatiaanse spiritualiteit, een gebedstraject van dertig dagen. “In de slotmeditatie vraag je genade om voortaan God te mogen liefhebben en dienen in alle dingen. Daar bid ik steeds weer om: God op het spoor te komen, in welke menselijke werkelijkheid dan ook.” Rob Visser vertelt over een recent sterfgeval. “Een gemeentelid kreeg een nieuwe nier, maar dat ging mis. Het leven ebde langzaam uit hem weg. Op zo’n moment lijkt het alsof God niet aanwezig is. Ik vond geen woorden van troost. Ineens zag ik twee verpleegsters die daar, allang buiten hun werktijd, bezig waren tussen machines en slangen. Ik zag de enorme zorg en liefde voor die familie. Daar kwam God mij weer op het spoor. Is dat wat je bedoelt?”

“Voor een deel”, beaamt Sintobin. “Het klopt wat die verpleegkundigen betreft. En die man is te jong overleden, naar de gebruikelijke maatstaven. Maar naast de vraag of iemand een kort of een lang leven heeft gehad, is er de vraag of je

‘Onverschilligheid betekent innerlijke vrijheid’

dankbaar kunt zijn voor dat leven. Het is menselijk om boos of verdrietig te zijn om wat er niet meer is, maar kun je ook dankbaar zijn voor wat er wél is geweest? Onderscheiding vraagt dat je op zoek gaat naar Gods aanwezigheid, waar en wanneer die zich aandient. Heel vaak is dat anders dan wij gehoopt hadden.” Hij steekt even zijn vinger omhoog. “Dit is natuurlijk geen pastoraal antwoord aan een sterfbed”, benadrukt hij. “Maar uiteindelijk kan het wel troost bieden wanneer je ervoor openstaat om te kijken naar wat er geweest is, niet naar wat er niet is.”

“Dat is iets heel anders dan een redenering als ‘alles is ergens goed voor’”, constateert Paul Visser. “Soms begrijpen we God niet en lijkt alles op te houden, en toch is dat dan niet het laatste woord. Dan verrast Hij ons op Zijn manier.”

Zwijgen

Sintobin neemt de twee predikanten mee naar de huiskapel. En daar, bij een crucifix, komt het gesprek op de landelijke commotie afgelopen najaar rond Paul Visser. Een preek over het bijbelboek Openbaring waarin hij refereerde aan de coronapandemie en The Great Reset (een plan van het World Economic Forum om de economie na covid weer op te bouwen), was door complotdenkers omarmd. In *no time* regende het speculaties en commentaren. Na een paar weken radiostilte nam de predikant afstand van een aantal uitspraken waardoor de commotie was ontstaan.

Het was een heftige, verwarrende tijd, waarin er veel met hem gebeurde. Hij legt uit waarom hij zweeg. “Je kunt van je afslaan of jezelf verdedigen, maar daar zou niets en niemand mee gediend zijn. Het was nu tijd om stil te zijn en te luisteren, naar anderen om mij heen en vooral naar de stem van God, om kritisch te onderscheiden waar het nu op aankwam. In dat proces kwam er ruimte om te benoemen wat er onbedoeld fout was gegaan. Dat zorgde tevens voor ruimte om als betrouwbare getuige verder te kunnen.”

Er volgt een lang gesprek tussen Rob en Paul – die elkaar goed kennen als voormalige stadsdominees in Amsterdam – over deze periode. Want ook Rob Visser voelde: “Ik moet niet nu reageren. Het is niet mijn sterke kant om te zwijgen, maar ik wist: ik heb de juiste woorden niet, ik moet wachten.” “Dit is precies wat onderscheiding is”, herkent Sintobin. “God die tot mensen spreekt wanneer ze stil worden en luisteren. Onverschilligheid is in wezen een geloofshouding. Je weet: het gaat niet om wat andere mensen vinden, het gaat erom dat God redt. Dát geeft vrede in je hart.” 🕊

Opgevest

Soms kom je op onverwachte plaatsen geloof, hoop en liefde tegen. **Gertine Blom**, predikant en oprichter van het platform vromevrouwen.nl, viste er een paar op. Kijk voor meer tips op petrus.protestantsekerk.nl/opgevist.

Boek Het zoutpad

In *Het zoutpad* schrijft Raynor Winn over de wandeltocht die zij en haar (zieke) man hebben gemaakt langs de zuidkust van Engeland. De tocht, die begon in armoede en uitzichtloosheid, wordt een verhaal over veerkracht en hoop. Winn kan de ervaring van het eindeloze lopen beschrijven als geen ander: de overweldigende natuur, de oceaan, de stranden en kliffen, maar ook de ontmoetingen met mensen. Zelf liep ik een paar jaar geleden ook een deel van dit pad en ik herken hoe je als wandelaar langzaam verandert: je lichaam wordt sterker en je geest rustiger. Na dit eerste boek schreef Winn een vervolg, *De wilde stilte*. Hier gaat ze nog dieper in op het verleden en de ziekte van haar man.

Podcast De niet zo perfecte podcast

Ik hou van podcasts. Gewoon een beetje in huis rondlopen, wat klusjes doen, een wandeling maken, en dan ondertussen luisteren naar een goed gesprek.

Afgelopen zomer begon Eline Hoogenboom een nieuwe podcast waarin ze precies dat doet: een goed gesprek voeren in het kader van 'haar' thema *Not so perfect*, waar ze eerder al een boek over schreef. Ze praat met boeiende gasten over de dingen in ons leven die niet zo mooi zijn en die ook niet mooier gemaakt kunnen worden. Over de schijn niet hoeven ophouden en toch bezielde kunnen blijven leven.

» [Spotify](#), [Apple Podcasts](#)

Film Dune

Ik ben een beetje een buitenbeentje in mijn omgeving, maar gelukkig vond ik een echtgenoot die er ook van houdt: fantasy en sciencefictionverhalen. Zo las ik een tijd terug de klassieker *Dune* van Frank Herbert. Ik was gefascineerd door de eigen sfeer die hij oproept in zijn bedachte universum. Het kon niet anders of we gingen – voor het eerst na ruim anderhalf jaar – weer samen naar de bioscoop om de megafilm te zien die regisseur Denis Villeneuve van het boek heeft gemaakt. Een spektakel is het, en op veel punten precies zoals ik de beelden in mijn hoofd had voorgesteld. Over megalomane leiders, een schaarse grondstof, en een messiasverwachting.

Online cursus Christelijke mindfulness

De coronatijd brengt ons ook iets moois: allerlei online cursussen en workshops. Zoë Pruijssers – oprichter van de christelijke yogastudio Studio Delight – maakte een cursus christelijke mindfulness, die geworteld is in oude christelijke tradities zoals de benedictijnse spiritualiteit en lectio divina. Hoe leef je in het hier en nu, in plaats van altijd maar met je hoofd in de toekomst? Ze biedt de mogelijkheid om acht weken lang bezig te zijn met video's, oefeningen en audiomeditaties.

» studiodelight.nl

Activiteit Zinzoekersweekend

Welke keuzes heb je gemaakt in je leven? Welke rol speelt geloof of zingeving? Wil je een keer loskomen van de dagelijkse drukte en rustig nadenken over dit soort vragen? Meld je dan aan voor het zinzoekersweekend Unplugged op Ameland, van 10-12 juni. Tijdens het weekend vertelt ds. Otto Grevink over bronnen die hem inspireren en nieuwe kracht geven. Zelf breng je in kaart waar jij energie van krijgt en wat energie kost. Je praat erover met andere deelnemers, tijdens een strandwandeling onder leiding van Sijbrand Alblas van pioniersplek De Plaats.

» deplaats-ameland.nl/zinzoekers

John Bell

Lied Rust nu mijn ziel

Er zijn een heleboel dingen in de wereld waar we ons voortdurend zorgen over maken. Het lijkt ook alsof alles zich opstapelt: chaos in de politiek, een klimaatramp waar niemand een oplossing voor weet, ongelijkheid in de maatschappij, de coronacrisis die maar blijft voortduren. Soms kan het me overweldigen, en dan is er het lied 'Rust nu, mijn ziel'. Dit lied van John Bell is vertaald door Andries Govaart: lied 932 uit het Liedboek. Het is in het Engels te beluisteren op YouTube: *Silence my soul*.

Rust nu mijn ziel. Laat ze maar roepen, dringen om ruimte die God toebehoort. Smart kent haar klacht, vreugde haar zingen, chaos vraagt een herscheppend woord.

Jezus vroeg nu aan de twaalf:
 'Willen jullie soms ook weggaan?' Simon Petrus gaf
 antwoord: 'Naar wie zouden we moeten gaan, Heer? U
 spreekt woorden die eeuwig leven geven, en wij geloven
 en weten dat U de heilige van God bent.'

Johannes 6:67-69, NBV21

'U spreekt woorden die eeuwig leven geven.' Ja, bij zo iemand wil je wel in de buurt blijven! Toch nemen veel leerlingen afstand van Jezus. Zijn woorden over Zijn lichaam, dat je als levend manna moet eten om helemaal bij Hem te horen, roepen veel weerstand op. Steeds weer zie je in het Johannesevangelie taalverwarring ontstaan over de hemelse boodschap van Jezus: mensen geven er een aardse interpretatie aan. En steeds weer moet Jezus uitleggen: 'Het aardse bestaan leidt tot niets, het is de Geest die levend maakt' (vers 63).

Hou zouden de twaalf, Petrus voorop, Jezus' woorden hebben gehoord? Slikken ze die voor zoete koek? Of vinden zij ze ook moeilijk verteerbaar? Dat laatste ligt voor de hand: wat Jezus beschrijft, grenst aan kannibalisme. Het vergt een sterke maag om de boodschap achter de woorden te proeven. Maar de twaalf hebben inmiddels ervaren dat niemand anders hun honger en dorst kan verzadigen zoals Jezus. Dus blijven ze Hem volgen, om zo elke dag iets van het levende brood te kunnen ontvangen. Brood dat ook de meest dorre woestijnperiode draaglijk maakt.

1

Hoe voed jij jezelf in
de aanloop naar Pasen?

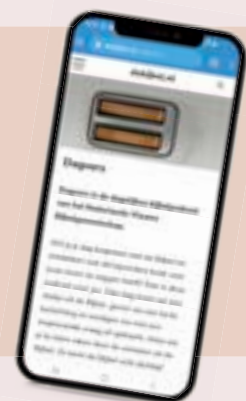
2

Hoe lees jij de
woorden van Jezus?

Elke dag een tekst

In de podcast Dagvers van het Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap hoor je elke dag een bijbeltekst met een korte toelichting en een vraag of opdracht. Zo komt de Bijbel echt dichtbij!

» debijbel.nl/dagvers

'Erg spannend om voor in de kerk te
staan. Toch wilde ik dit doen
in het bijzijn van de gemeente.
Zo kon ik ten volle getuigen dat
ik voor Jezus ben. Ik kon dat echt
laten zien aan anderen.'

Jans Bosschier (71) werd in 2021
bevestigd als diaken
in de Protestantse Gemeente Oostzaan.
Vanwege de coronamaatregelen kon er
maar een beperkt aantal gemeenteleden
en gasten aanwezig zijn.

De Protestantse Kerk heeft
maandelijks diverse (online)
trainingen voor nieuwe ambtsdragers.

» protestantsekerk.nl/training

“Kan ik
aan de 4P's
die van
Protestants
toevoegen?”

Je komt als geroepen.

Ben jij goed in je vak en op zoek naar de ideale mix van uitdaging en zingeving? Kom dan eens praten bij de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland. Een organisatie waar je nog meer betekenis kunt geven aan je werk én je leven. Of dat nu is in marketing en communicatie, in finance of in relatiemanagement. Wil jij net als wij een verschil maken voor de kerk? Je komt als geroepen. Kijk voor meer informatie op werkvoordekerk.nl

**Protestantse
Kerk**

Vindplaats van
geloof, hoop en liefde

Het lege kruis

Het kruis is hét symbool van de kerk, helemaal rond Pasen. Maar waarom juist dit beeld? En waarom hangen er in katholieke kerken kruisen mét Jezusfiguur en in protestantse kerken zónder?

Het is misschien een vertrouwd gezicht: een kruis in kerken, op begraafplaatsen, aan een kettinkje om iemands nek. Maar eigenlijk is het een gruwelijk symbool. Het kruis was tenslotte een manier waarop Romeinen hun niet-Romeinse veroordeelden terechtstelden.

Schandpaal

Na de kruisiging volgde een langzame, pijnlijke dood die uren en soms zelfs dagen kon duren. Publiek kon de doodstrijd ook nog eens van dichtbij bekijken. Het kruis was dus martelwerktuig en schandpaal tegelijk. In het Romeinse Rijk stonden bij iedere stad wel kruisen langs de weg opgesteld. Er waren verschillende soorten: niet alleen vierarmige (Latijnse) kruisen, maar ook palen, kruisen in de vorm van een T en andreaskruisen. Volgens de overlevering werd de apostel Petrus tijdens de heerschappij van keizer Nero (54-68) met het hoofd omlaag gekruisigd. Hij achtte zichzelf niet waardig om precies als Jezus gekruisigd te worden.

Symbool

Aanvankelijk gebruikten de eerste christenen niet het martelwerktuig als symbool, maar een vis, inmiddels bekend als de Ichthusvis. Pas nadat keizer Constantijn de Grote, de eerste christelijke Romeinse keizer, het kruisigen verboden had, associeerden christenen het kruis gaandeweg alleen nog maar met de kruisdood van Jezus Christus. Daardoor groeide het kruis langzaam uit tot hét symbool van het christendom.

In kerken kwamen kruisen mét een Jezusfiguur te hangen, om te wijzen op het lijden dat Hij had doorstaan. Na de Reformatie kozen protestantse kerken er op den duur voor om de nadruk meer te leggen op de opstanding. Het lege kruis staat niet meer alleen symbool voor het lijden, maar ook voor de dood die verslagen is, verlossing, liefde, nieuw leven.

Meer lezen over geschiedenis, gebruiken, woorden en symbolen van de Protestantse Kerk?

» petrus.protestantsekerk.nl/protestants

33

Volgens berekeningen wordt Jezus in het jaar 33 gekruisigd

315

Constantijn de Grote, de eerste christelijke Romeinse keizer, verbiedt kruisigingen

ca. 1601

Caravaggio schildert 'De kruisiging van Petrus' (basiliek Santa Maria del Popolo in Rome)

Sinds de Reformatie

Het lege kruis staat steeds vaker symbool voor de dood die verslagen is

Tafelen

Een kopje koffie na de dienst, een kerkenraadsvergadering, een maaltijd voor de buurt, catechisatie met tieners ...

Wat gebeurt er aan al die tafels in kerken in heel Nederland?

'Ik ben blij dat ik mee kan denken'

Wéér een corona-overleg

Daar zitten ze weer. Voor de zoveelste keer in de laatste maanden. Of beter gezegd: in de afgelopen twee jaar. Corona-overleg nummer zoveel na persconferentie zoveel: wat kan wél tijdens de kerkdiensten van de Protestantse Gemeente Hellendoorn, wat kan niet?

Ze, dat zijn op deze foto (van links naar rechts) de scriba van de algemene kerkenraad, de voorzitter van wijkgemeente West, koster Dolf Maris en de predikant van wijk West. Deze keer – nog midden in de piek van december – gaat het over de avonddiensten in de drie wijkgemeenten: blijven mensen fysiek welkom, worden het weer online diensten of vervallen ze voorlopig helemaal?

'We willen niemand buitensluiten'

Een corona-overleg als dit is inmiddels een alledaags beeld. Er zal geen kerkenraad of kerkelijke commissie in Nederland zijn die níét de dilemma's kent: iedereen moet welkom blijven in de kerk, tegelijkertijd moet het veilig gebeuren.

In Hellendoorn zijn al heel wat oplossingen besproken sinds het begin van de coronacrisis. "Je moet je voortdurend aanpassen", weet Dolf Maris. Online diensten, een maximum aantal bezoekers, vaste looproutes, pictogrammen in de banken, ventilatie, mondkapjes, niet meer zingen (en inmiddels toch weer wel) – alles is al langsgesproken. Een QR-code hoeven kerkgangers niet te tonen, "we willen niemand buitensluiten", verklaart hij. "We gaan er wel van uit dat mensen thuisblijven als ze klachten hebben."

Maris – al 25 jaar koster – is bij elk overleg om te adviseren over praktische zaken. "We houden hier van korte lijntjes. Af en toe grapt de dominee: 'Jij bent hier de baas.' Maar zo is het niet. Dankzij mijn ervaring zie ik soms meer dan een ander, maar uiteindelijk beslist de kerkenraad. Ik ben blij dat ik mee kan denken."

Natuurlijk zucht hij soms als er wéér overlegd moet worden over nieuwe coronaregels, erkent Maris. "Dat heeft iedereen. Maar dat gevoel verdwijnt ook weer snel. Je doet het voor de gemeenschap."

Oud & jong

Twee generaties, samen in de kerk. In deze rubriek stellen een jonger en een ouder gemeentelid elkaar pittige vragen uit het spel Tafelgesprekken.

‘Ik vind zekerheid in Gods beloftes in de Bijbel’

Frits Simons (66) en Aart-Jan van Elsäcker (25) zijn niet bang om woorden te geven aan hun geloof. Een gesprek van man tot man, over gevoel en verstand, talenten en dienstbaarheid.

Wie de Grote Kerk van Tholen binnenstapt, komt allereerst terecht in het koor van de kerk: een lichte, hoge ruimte met kleurrijke schilderijen. “Die zijn tijdens de restauratie ontdekt, ze stammen uit de zestiende eeuw”, weet oud-geschiedenisleraar Frits Simons (66) te vertellen. “En dat tiengebodenbord ook, dat komt uit 1581.” Aart-Jan probeert de zinnen op het bord te ontcijferen. Hij heeft vaker geschiedenisles van Frits gehad: jaren geleden zat hij als middelbare scholier bij hem in de klas. Deze keer schuiven de mannen náást elkaar in de kerkbank. Ze weten in de stapel gesprekskaartjes al gauw enkele vragen te vinden die ze elkaar willen stellen.

Verscheurdheid

“Wat zou een kerk kunnen betekenen voor de samenleving?”, trapt Aart-Jan af, terwijl hij het eerste kaartje voor zich neerlegt. “Heel veel, natuurlijk”, antwoordt Frits meteen. “De kerk is eigenlijk het belangrijkste orgaan in de samenleving. Ze laat zien waar we allemaal vandaan komen, waar we naartoe gaan, hoe we met God en met elkaar moeten leven.” Maar die rol staat wel onder druk, ziet hij. “De verscheurdheid binnen de kerk vind ik verschrikkelijk:

verspillen?”, leest hij voor. Frits moet even nadenken. “Als mensen egoïsme laten prevaleren, alleen maar aan zichzelf denken, als ze liefdeloos leven”, formuleert hij aarzelend. Het is even stil. “Ik vind dit een moeilijke vraag”, vervolgt hij. “In de diepste dimensie is elk leven zonder Christus een verspilld leven. Want God heeft ons geschapen om Hem te eren en lief te hebben, en ook elkaar.” Aart-Jan: “Dan moet ik gelijk denken aan al die niet-gelovige mensen die

Aart-Jan:

‘Gevoel is fijn, maar het kan ook opeens weg zijn’

alleen al in Tholen zijn er negen kerken. Als er één kerk is, kun je veel meer invloed hebben als richtinggever voor het leven.” Aart-Jan: “Ik zou het wat kleiner formuleren. Maar ik geloof wel dat de kerk een boodschap van hoop heeft: voor dit leven, maar ook voor daarna. Door als gemeente naar elkaar om te zien, kun je iets van die hoop zichtbaar maken.” Frits knikt: “Uiteindelijk is het doel natuurlijk niet om mensen bij de kerk te krijgen, maar om ze bij God te krijgen. Dat gun ik iedereen.”

Pijnlijk

Aart-Jan heeft nog een tweede vraag. “Wanneer vind jij dat mensen hun leven

goede dingen of belangrijke uitvindingen hebben gedaan. Zijn dat dan allemaal verspillde levens?” Frits: “Het is ook wel pijnlijk om dit zo te zeggen... Er zijn genoeg mensen die heel veel goeds hebben gedaan, daar wil ik niets aan afdoen. Maar ten diepste geloof ik dit wel.”

Dienstbaar zijn

“Ik vind het ook al een verspilling als mensen denken dat ze geen talenten hebben of er geen gebruik van maken”, zegt Aart-Jan. “Al kan het natuurlijk een zoektocht zijn hoe je dat moet doen.” “Ja, dat vind ik ook”, zegt Frits. “Al vind ik het vooral belangrijk om met je talenten dienstbaar te zijn aan anderen. Ik moet

Frits & Aart-Jan

Frits Simons (66) is sinds april met pensioen, daarvoor was hij leraar en werkte hij als eindredacteur. Hij is actief betrokken bij de Hervormde Gemeente Tholen en doet op verschillende plekken vrijwilligerswerk. Aart-Jan van Elsäcker (25) doet, na een studie Filosofie, een traineeship bij een bedrijf in facilitaire dienstverlening. Hij gaat al van jongs af aan naar de kerk in Tholen.

Frits:

'De kerk is eigenlijk het belangrijkste orgaan in de samenleving'

gelijk denken aan Henri Nouwen, die als hoogleraar alles opgaf om voor een zwaargehandicapte jongen te zorgen. Achteraf zei hij: ik ben nooit zo dicht bij Christus geweest als in die periode van mijn leven. Dat kan me echt ontroeren. Als je goed bent voor een ander, ben je ook bezig met je talenten. Daarom wil ik nu ik met pensioen ben, nog steeds graag van nut zijn voor anderen."

Zekerheid

Tijd voor een vraag van Frits. "Associeer jij geloof eerder met gevoel of met verstand?", vraagt hij Aart-Jan. "Ik was

vroeger vooral op zoek naar gevoel", zegt die. "Ik wilde graag geraakt worden door een dienst, een preek of een lied. Maar ik ben ervan overtuigd geraakt dat het meer gaat om het weten, het vaste vertrouwen. Want gevoel is fijn, maar dat kan ook opeens weg zijn. Ik vind nu vooral zekerheid in Gods beloftes in de Bijbel." "Dat herken ik wel", peinst Frits. "Al blijft het altijd een combinatie. De een is meer een gevoelsmens, de ander is meer rationeel. Maar God

weet precies hoe Hij ons moet aanpakken. Dat vind ik heel mooi. Al moet je natuurlijk ook zelf aan dat vertrouwen werken." Aart-Jan knikt. "Mijn ervaring is: hoe meer je zoekt, hoe meer zekerheid je krijgt. Eerst roept zo'n zoektocht misschien vooral vragen op. Maar als je dóórzoekt, voedt dat je geloof. Het klinkt als een cliché, maar alles wat je aandacht geeft, groeit." 🐦

Een goed gesprek thuis

Het spel Tafelgesprekken is ook te koop voor thuis! Aan de hand van verrassende vragen ga je op een ongedwongen manier in gesprek over levensvragen. Met de code PETRUS krijgen *Petrus*-lezers 15% korting op de varianten 'Samenleven', 'Feestdagen' en 'Levensverhalen' (normaal € 17,95).

» tafelgesprekken.info

Tekst: Jeddija Harthoorn | Foto's: Hanneke Bournan

**Christen
Unie**

**SAMEN
RECHT
DOEN**

Stem 16 maart ChristenUnie

Ieder mens is uniek en waardevol voor God. Wie je ook bent, wat je achtergrond ook is: jij telt mee. De ChristenUnie gelooft in de waarde van kleine gemeenschappen waarin mensen omzien naar elkaar en samen tot bloei komen.

De ChristenUnie wil daarom recht doen aan alle mensen die meehelpen in de samenleving, en aan iedereen die een helpende hand nodig heeft. Ons inzetten voor een samenleving waarin we samen recht doen. Doet u met ons mee? Stem 16 maart ChristenUnie!

Gert-Jan Segers

Fractievoorzitter ChristenUnie

ONZE CAMPAGNE
STEUNEN? WORD LID!
WWW.CHRISTENUNIE.NL/WORDLID

Schenk mij het vertrouwen
dat er een moment zal zijn
zoals die ochtend: Pasen.
Nieuw begin van leven
aan dood en verdriet voorbij.

Uit het gebed 'Nieuw begin' van ds. Werner Pieterse,
uit het gebedenboek *U die voor mij uitgaat*.

» petrus.protestantsekerk.nl/gebedenboek

Van U is de Toekomst

Als je kijkt naar de Veertigdagentijd en Pasen kun je misschien beamen: van U is de toekomst. Maar geldt dat ook wanneer verlies en verdriet je onderuithalen?

Heb jij weleens een askruisje gehaald? Of op het voorhoofd van een ander gezet? Het is een oud symbool waarbij woorden uit Genesis 3:19 uitgesproken kunnen worden: "Stof ben je, tot stof keer je terug." In het schuren van de as op jouw huid voel je de vergankelijkheid. Het aardse, waaruit we zijn ontstaan en waarin we terugkeren.

Uit de as

Het zet meteen de toon om met zo'n teken de Veertigdagentijd te beginnen. We weten dat Pasen de bekroning zal zijn. We zullen opstaan uit de as, het licht overwint en Gods toekomst breekt open. Dat ligt in het verschiet, maar zover is het nog lang niet. We richten eerst onze blik op wat nu is, en hier. Wil je deze bezinningstijd tot in je ziel beleven, dompel je er dan in onder. Maak letterlijk tijd voor het hier en nu. Vandaag begin ik de dag met wandelen. Vandaag laat ik de tv uit en lees ik een boek. Vandaag ruim ik op wat me in de weg zit.

Leegte

Zo'n periode klinkt als een echo van Jezus' tijd in de woestijn. Veertig dagen en nachten bracht Hij door in leegte. Er werd aan de macht van God gerammeld. Maar Jezus blijft bij de kern en formuleert Zijn vertrouwen in God in eenvoudige woorden (Lucas 4:1-13).

Misschien heb jij ook een tijd gekend waarin je geschuurd werd. Misschien is die tijd nu. Dan kun je ervaren dat het wezenlijke van het leven je helderder voor ogen komt te staan. Dat wat écht belangrijk is. Waar je kracht uit put.

Bodem

Deze Veertigdagentijd is er om die kracht opnieuw te verkennen. De stralende toekomst: die komt. Maar eerst steken we onze handen in de klei en stappen we op de aarde. Op de grond die ruw is en zwart, maar ook: de bodem onder onze voeten. Aarde: door God ons gegeven, om van daaruit te groeien naar het licht.

Anne-Meta Kobes-Gerritsen is predikant van de federatie Doopsgezind-Gereformeerd Ameland.

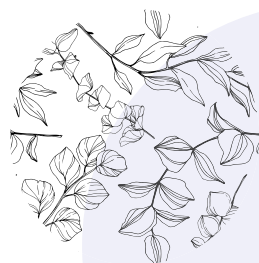
Gratis veertigdagentijdkalender

In de papieren of online veertigdagentijdkalender staan onder andere meditaties van Anne-Meta Kobes-Gerritsen.

» petrus.protestantsekerk.nl/veertigdagentijdkalender

Tekst: Anne-Meta Kobes-Gerritsen

Toekomst

'We gedragen ons als de rijke jongeling'

De komende jaren bepalen de toekomst van het leven op aarde, daarvan is klimaatactivist Rozemarijn van 't Einde (29) overtuigd. Ze zet alles op alles om de ogen van mensen te openen. Rozemarijn, lid van de Nieuwe Kerk in Utrecht, is actief bij de actiegroepen Extinction Rebellion en Christian Climate Action.

Je demonstreert zittend op een zebrapad, lijmt je vast aan de stoep, laat je overgieten met nepbloed. Waarom?

"De tijd vraagt erom: het is erop of eronder voor het leven op aarde. Ik voel me geroepen om alles te doen wat ik kan. Soms is burgerlijke ongehoorzaamheid nodig. Met Extinction Rebellion ontregelen we met acties het normale leven. We moeten wel, want dan krijgen we aandacht. Er is geen tijd te verliezen."

'Van U is de toekomst' is het jaarthema van de Protestantse Kerk. Hoe zie jij de toekomst?

"Het hangt ervan af of wereldleiders nú doen wat nodig is. Als individuen kunnen we het tij niet keren. Hoeveel zonnepanelen we ook nemen, dat alleen gaat de klimaatcrisis niet afwenden. We hebben ons flink in de nesten gewerkt. Daardoor is de toekomst steeds duisterder geworden."

Is de toekomst dus ook aan óns?

"We hebben geen volledige controle, maar wél invloed. Dat kan het verschil maken."

Maar als kerk kijken we weg van onze verantwoordelijkheid in het rijke Westen. We zien onszelf als leerlingen van Jezus, maar we zijn in wezen als de rijke jongeling. Misschien moeten we echt heel sober leven de komende jaren. De verandering is helemaal niet zo groot, de ellende die je voorkomt enorm."

Wat betekent de geloofsuitspraak 'Van U is de toekomst' dan nog?

"God heeft een toekomst met ons voor ogen en Hij wil ons daarvoor inzetten. Hoe erg de ellende ook is, Hij laat ons niet los. Ik geloof dat God hierin een taak voor ieder van ons heeft. Niet iedereen hoeft de barricades op. Ieder kan zich op zijn eigen manier inzetten voor klimaatrechtvaardigheid."

Rozemarijn is mede-initiatiefnemer van een open brief aan de leiding van de Protestantse Kerk. Ruim tweehonderd theologen riepen de kerk in oktober 2021 op om daadkrachtig op te treden en 'een profetisch standpunt' in te nemen over de klimaat- en ecologische crisis.

» protestantsekerk.nl/duurzaamheid,groenekerken.nl

Toekomst

'In alle ellende was Hij erbij'

Door zijn werk als militair in crisisgebieden liep Jouk Boon (40), lid van de Lutherse Gemeente Zuid-Nederland in Heerlen, een zwaar trauma op. Als kunstschilder ziet hij de mooie dingen van het leven weer en inspireert hij anderen.

Je hebt jaren als militair gediend in crisisgebieden. Welke sporen liet dit na?

“Alle ellende en horror die ik zag in landen als Irak en Afghanistan, nam ik mee. Al snel kreeg ik een alcohol- en drugsprobleem. Ik werd ook suïcidaal. Tijdens een bioscoopbezoek zette God me stil door een scène uit de film *Ben Hur*. Mijn leven flitste aan me voorbij. Ik wist dat het anders moest en hervond mijn vaste vertrouwen in God.

Het trauma werkt nog altijd door: geknal tijdens Oud en Nieuw brengt me onrust die pas eind januari weer stopt. Dan heb ik een maand nodig om bij te slapen. Intensieve therapie helpt me om dingen positiever te zien.”

Wat betekende God voor jou in deze tijd?

“In alle ellende was Hij er altijd bij, dat besepte ik pas achteraf. God herken ik – toen en nu – in de kracht die mensen hebben in de moeilijkste omstandigheden. Ellende zal nooit verdwijnen hier op aarde, maar ik weet dat Hij me kracht geeft als ik het nodig heb.”

Nu ben je kunstschilder. Heeft je geloof invloed op wat je schildert?

“Je gaat met andere ogen naar de wereld kijken. Als ik nu een uur naar een boom kijk, zie ik elke seconde iets anders. God leerde me stilstaan en genieten van kleine dingen. In mijn werk wil ik het licht, de liefde en de vergeving van Jezus laten zien. Leven met Hem is wandelen in het licht.”

Wat betekent geloofsvertrouwen voor jou?

“Vertrouwen op God is de basis van mijn geloof. Hij brengt me op wegen die ik niet had verwacht. Ik moest eerst door het diepe om Hem te kunnen zien. Nu kan ik door de kunst heen geloof, hoop en liefde aan anderen doorgeven. Ik wil mensen inspireren, maar bovenal hoop brengen in een wereld vol donkerheid.”

» artbyjouk.nl

Toekomst

'Sommige liedjes helpen me'

Daniël Addico (10) woont met zijn pleegouders en drie pleegbroers in Apeldoorn. Hij zit op freerunnen en verzamelt stenen. In de toekomst hoopt hij als geoloog mooie vondsten te doen.

Wat is jouw wens voor je toekomst?

“Ik wil later geoloog worden. Dan kun je mooie dingen vinden en lekker vies worden. Ik vind stenen leuk, ik heb al een hele collectie. Ik vind de wereld erg mooi, maar ik durf niet te vliegen. Dat is wel onhandig. Mijn broer zegt: ‘Een vliegtuig gaat altijd naar beneden op een enge manier.’ Misschien komt het uiteindelijk wel goed hoor, dat hoop ik. Ik weet ook wel dat er meer ongelukken gebeuren met auto’s enzo.”

Mensen zeggen vaak: ‘Vertrouw op God.’ Wat betekent dat voor jou?

“Dat ik geloof dat alles goed komt, al weet ik zelf soms niet hoe. Het geeft me ook zelfvertrouwen. Zoals wanneer ik na school met andere kinderen speel en dat die dan zeggen dat God niet bestaat. Dan zeg ik er wat van. Ik ben niet bang voor wat ze gaan zeggen of doen. Ik vind het gewoon niet fijn als ze slechte dingen over Hem zeggen. Soms gaan die kinderen daarna extra irritant doen, maar daar trek ik me niks van aan.”

Bid je weleens voor dingen die je moeilijk vindt?

“Ja, dat mijn opa en oma niet te gauw doodgaan. Of dat er geen problemen komen in mijn familie. Sommige liedjes helpen me bij dingen die ik moeilijk vind. Ik denk dat ik ‘Een parel in Gods hand’ het mooiste lied vind. Ik luisterde het vroeger vaak op school. Het geeft me veel vertrouwen in mezelf. Ik heb altijd wel zelfvertrouwen, maar soms wordt het wat minder. Bijvoorbeeld als iemand wat naars over mij zegt, zoals wanneer mijn broer zegt dat ik ergens niet goed in ben. Op mezelf vertrouwen is dan even moeilijk. Door dat lied weet ik weer dat ik een parel in Gods hand ben.”

Lees op pagina 64 het verhaal over pioniersplek De Fontein, de kerk waar Daniël naartoe gaat.

Toekomst

*'Met Pasen geeft God steeds
weer een nieuw begin'*

Bianca Groen Gallant (56) uit Amsterdam hervond haar geloof toen ze ernstig ziek was. De lutherse diaken, sinds november ook lid van het dagelijks bestuur van de generale synode, beleeft Pasen elk jaar als bevrijding.

Je hebt borstkanker gehad. Hoe keek je tijdens je ziekte naar de toekomst?

"Mijn toekomst werd ineens onzeker. Ik was in die tijd zoekende in mijn geloof. Toen ik ziek werd, keerde ik terug naar de kerk die ik vanaf mijn geboorte had bezocht. Ik dacht: wat de uitkomst ook is, ik laat het bij God. Na mijn tweede kuur – op het dieptepunt van mijn ziekte – riep ik Hem letterlijk om hulp met de woorden: 'God, help me.' Kort daarna viel ik in slaap. Dit moment heeft me, toen en nu, door het ziekteproces heen geleid. Hierdoor hield ik vertrouwen in de toekomst, hoe die er ook uit zou zien."

Vertrouw op God, zeggen mensen soms. Maar is dat wel mogelijk in zo'n heftige periode?

"Ik had zeker momenten van opstandigheid. Dan voelde het bovenmenselijk moeilijk. Ik wil dit niet meer, verzuchtte ik bij aanvang van een nieuwe kuur. Mijn vertrouwen in God was dan ver te zoeken. Dan wilde ik Zijn aanwezigheid in mijn ellende niet aanvaarden."

We leven straks toe naar Pasen. Wat betekent deze tijd voor jou?

"De belangrijkste tijd van het jaar! Ik leef dan wat meer naar binnen gekeerd: ik vast, bid, reflecteer op moeilijke tijden in mijn leven en herbeleef mijn ziekteproces. In die veertig dagen ben ik me bewuster van de gebrokenheid van deze wereld. Pasen is voor mij de bevrijding, het nieuwe begin dat ik van God kreeg."

Wat is jouw droom voor de toekomst?

"Ons land en ook de wereld als plek waar iéder mens – ongeacht afkomst, handicap, gender of geloof – zich gekend en geliefd voelt. Waar we ons bewust zijn van deze plek als Godsgeschenk, zodat we de urgentie gaan voelen om zorgvuldig met de aarde om te gaan. De toekomst is van God, maar wij hebben ook een eigen verantwoordelijkheid."

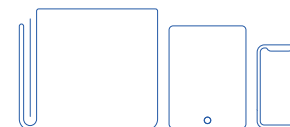
Christen zijn in deze samenleving

RD. Voor het hele verhaal

Scan mij

De doelen van veel mensen zijn rijkdom, macht en aanzien. Zij zetten alles op het hier en nu. Wat betekent deze houding voor een christen en hoe die zich moet opstellen in het dagelijks leven? Wat is onopgeefbaar en wat niet? Wat is principe en wat traditie? Het RD wil helpen bij de meningsvorming hierover door het nieuws vanuit een christelijk perspectief te duiden. Dat doen we in interessante, evenwichtige en betrouwbare artikelen. Het gaat immers om het hele verhaal. En dat verhaal reikt verder dan alleen het aardse. **RD. Geloofwaardig.**

Kijk op rd.nl/petrus hoe het RD voor het hele verhaal gaat en ontdek het RD 4 weken vanaf €4,00.

rd reformatisch
dagblad

Onze Vader

Het gebed dat Jezus ons leerde, is wereldwijd bekend. Maar ben jij je ervan bewust wat je bidt? In elke *Petrus* vertelt iemand welke vijf regels uit het Onze Vader hem of haar raken.

*'Je kunt de
gewassen niet
laten groeien,
dat doet God'*

**'Als boer beheer ik
een stukje van Gods
koninkrijk'**

*Onze Vader in de hemel,
laat uw naam geheiligd worden,
laat uw koninkrijk komen,
laat uw wil gedaan worden
op aarde zoals in de hemel.
Geef ons vandaag het brood
dat wij nodig hebben.
Vergeef ons onze schulden,
zoals ook wij vergeven
wie ons iets schuldig is.
En breng ons niet in beproeving,
maar red ons van het kwaad.
Want aan U behoort het koningschap,
de macht en de majesteit,
in eeuwigheid.
Amen*

Zeventig hectare akkerland bewerkt hij. En daarnaast ploegt, zaait en oogst hij voor andere boeren. Landbouwer Piet Jan Moijsses bidt het Onze Vader dagelijks aan tafel. "Soms ligt de oogst te rotten op het land. Dan vraag je je af: is dit de bedoeling?"

Onze Vader in de hemel

"Ik zie God echt als Vader. Hij vertrouwt ons de aarde toe, zoals mijn eigen vader mij het vertrouwen gaf om zijn bedrijf over te nemen. Ik heb een positief vaderbeeld. Jezus leerde ons 'Onze Vader' te zeggen. Dat betekent volgens mij dat God er voor iedereen is: oud, jong, gelovig en ongelovig."

Piet Jan Moijses (49) is landbouwer in Stellendam (Goeree-Overflakkee). Daarnaast is hij koster in de hervormde kerk van Stellendam. Hij was een tijdje diaken en is nu lid van de jeugdraad. Sinds 2003 leeft hij met deze gemeente mee, samen met zijn vrouw Petra en hun drie kinderen.

landbouwgrond in Nederland? Goeie vraag. We moeten de grond goed beheren. Ik ben een gewone akkerbouwer, ik spuit ook gewasbeschermingsmiddelen. Ik noem dat geen gif, dat is het alleen als je er te veel van gebruikt. Ik zie die middelen als door God gegeven. Je spuit niet voor de lol, het is nodig om de gewassen gezond te houden. Er worden op dit moment veel problemen bij de boeren neergelegd, vind ik. Ten onrechte. We vragen veel van de grond, maar we zorgen er ook goed voor. Ik werk bijvoorbeeld met groenbemesters: ik zaai regelmatig een gewas dat diep wortelt. Dat is goed voor de grond. Later ploeg ik het om. Zo breng ik organisch materiaal in de bodem en blijft het bodemleven op peil. Ik bewerk de aarde in het besef dat die door God gegeven is. Je doet wat nodig is, maar je kunt de gewassen niet laten groeien. Dat doet God.”

Geef ons vandaag het brood dat wij nodig hebben

“Met deze bede spreek ik mijn vertrouwen uit in God. Hij let op je, Hij zorgt voor je. Ik denk ook aan het volk Israël: in de woestijn mochten ze per dag manna rapen, als ze meer pakten was het de volgende dag bedorven. Dat is een les voor ons. Het is belangrijk om je afhankelijk te weten. Nederland is de grootste exporteur van landbouwproducten ter wereld, maar dat vind ik niet wringen met deze bede. Als het voedsel dat we produceren maar terechtkomt waar het nodig is. Vorige week moest ik bij een akkerbouwer nog wortelen onderploegen omdat het aanbod momenteel te groot is en hij er niks mee verdient. Dan wringt het wel. Mensen oordelen erg makkelijk over boeren, vind ik. Wij dragen veel risico, we zijn afhankelijk

‘Ik doe wat ik moet doen op de plek waar God mij geplaatst heeft’

‘Mensen oordelen gemakkelijk over boeren, maar wij dragen veel risico’

van het weer. Het kan te nat zijn of te droog, het kan soms te hard waaien om groeimiddelen te spuiten. Ik verkoop mijn aardappelen voor 18 cent per kilo, in de winkel kosten ze een euro per kilo. En daar is het grootste risico dat ze niet verkocht worden. Dat staat in geen verhouding tot de risico’s die ik loop tijdens de teelt.”

Want aan U behoort het koningschap, de macht en de majesteit

“Een akkerbouwer beheert ook een stukje koninkrijk van God. Als boer voel ik dat heel sterk. Je bent afhankelijk van wat de natuur doet. We denken wel dat de aarde van onszelf is, maar hij is door God geschapen. Je kunt een beetje sturen, maar niet alles is maakbaar. Als wij bij droogte sproeien, is dat niet om ervoor te zorgen dat het gewas harder gaat groeien. Wat je doet, is de droogte overbruggen – je houdt het gewas in leven. God geeft me de kracht voor het werk dat ik mag doen. Ik zie mezelf als voedselvoorzieners. Als ik er niet zou zijn, zou dat natuurlijk gewoon doorgaan. Maar ik doe

wat ik moet doen op de plek waar God mij geplaatst heeft. In mijn levenshouding en de dingen die ik doe, probeer ik dat besef ook te laten doorschemeren. Dan is je houding net zo belangrijk als de woorden die je spreekt. Ik zie uit naar Gods heerlijkheid. De ene keer is dat sterker dan de andere. De verharding van de maatschappij maakt me bezorgd. Het gaat nu wel erg hard. Corona zorgt voor een tweedeling in de samenleving. Dan denk ik: laat Gods heerlijkheid maar komen.”

In eeuwigheid

“Het is een mooie toekomst: eeuwig bij God zijn, zonder zorgen. Ik heb hier ook weleens periodes zonder zorgen, maar echt onbekommerd zijn: dat is moeilijk voor te stellen. Ik vraag me weleens af: zouden we na een poosje in de eeuwigheid niet weer in zonden vallen? Maar anderszijds: de verleiding is weg. En zouden er nog seizoenen zijn, of blijven de bomen altijd groen? Normaal gesproken geldt: als iets vrucht gedragen heeft, is dat het einde. Je hoort weleens: het zal een volmaakte, nieuwe wereld zijn. Maar zullen ze er ook gewassen verbouwen? Misschien zoals in het paradijs, dat iedereen gewoon de vruchten kan plukken? Als landbouwer zal het wel wennen zijn.” 🌱

Biddag: voor het 'dagelijks brood'

Op 9 maart is het Biddag voor gewas en arbeid. In kerken in heel Nederland wordt dan gebeden om een zegen over het werk: landbouw en visserij, maar ook werk in zijn algemeenheid.

» petrus.protestantsekerk.nl/biddag

De kerk in *of* uit

Kerkgangers komen en gaan. Wat beweegt mensen om zich aan te sluiten bij een protestantse gemeente of juist bewust afscheid te nemen?

Erin 'God luisterde naar me'

“Mijn Griekse moeder gaf me als kind een Grieks-orthodoxe opvoeding. Het geloof werd me opgelegd. Ik was een beetje bang voor de priesters, die op een voetstuk geplaatst werden. Toen ik tiener was, heb ik me afgezet tegen het geloof. Ik wilde er zo weinig mogelijk mee te maken hebben. Tot ruim twee jaar geleden. Ik was diep ongelukkig met mijn werk als programmeur, werkend vanuit huis – een eenzaam bestaan.

Lisa Rijnders
(54)

'Door de relatie die ik met God heb, kan ik mezelf accepteren'

Het was een donkere periode. Een burn-out, zeiden vrienden later. Ik vroeg me af hoe mijn leven eruit moest zien. Ik besepte dat ik me dienstbaar wilde opstellen, van nut wilde zijn voor de mensen om me heen. Toen ik dat eenmaal inzag, ben ik direct gestopt met mijn werk.”

“Toen gebeurde er iets bijzonders. Door ogenschijnlijk een paar toevalligheden bezocht ik de Henny Vrienten-dienst in de Immanuelkerk in Groningen. Ik werd erg geraakt door de woorden van de dominee, die vertelde dat je je licht moet laten schijnen. Dat was precies wat ik wilde. Het was aanleiding om vaker terug te komen.”

“Ik hoor nu thuis in deze gemeente. Ik doe mee aan de ABC-cursus voor beginnend gelovigen. Een medecursist zei: ‘Ik was al aan het bidden voordat ik doorhad dat ik aan het bidden was.’ Voor mij geldt dat precies zo. In mijn donkere periode was ik aan het bidden, en zonder dat ik het doorhad, luisterde God naar me. Dat ben ik pas later gaan zien.”

“Toen ik jong was, was godsdienst een setje regels om je aan te houden. Nu komt het van binnenuit. Door de relatie die ik met God heb, kan ik nu ook mezelf accepteren. Als transgender ben ik me er heel erg van bewust dat ik niet binnen de normen van de samenleving pas. Door mijn geloof ben ik gaan denken dat God me zo bedoeld heeft. Op de een of andere manier is het in Zijn plan nodig dat ik Lisa ben. Ik hoor erbij, precies zoals ik ben.”

Ernit

'Ik vond er het beste van twee werelden'

“Voor mij was de Pelgrimvaderskerk in Delfshaven, waar ik tot mijn 18e kerkte, het beste van twee werelden. Een wat orthodoxe kijk op het christendom naast een Rotterdamse, praktische invulling van kerk-zijn in de stad. In mijn studentenstad Enschede probeerde ik verschillende kerken, maar vond er geen aansluiting. Op mijn 23e kreeg ik een relatie met mijn vrouw. Zij woonde in Utrecht, en daar was ik dan ook regelmatig een weekend. We bezochten er de Jacobijkerk, waar we het prima naar onze zin hadden.”

“De overstap naar een andere kerk was in eerste instantie praktisch ingegeven. In de weekends maakte ik als kok lange dagen, soms tot twee uur 's nachts. Maar de kerkdienst in de Jacobijkerk begint al om tien uur. Mijn vrouw woonde vlak bij de anglicaanse Holy Trinity Church, waar de kerkdienst pas om elf uur begint. Heel fijn voor als ik me verslapen had. Mijn vrouw deed er al mee aan de Alpha-cursus voor internationale studenten, er was dus een lijntje. We raakten beiden betrokken bij het studentenwerk. Ik was gecharmeerd van diezelfde combinatie van orthodoxie en praktisch kerk-zijn als in de Pelgrimvaderskerk.”

“Toen ik twee jaar later in Utrecht kwam wonen, hebben we ons aangesloten bij deze kerk. Voor een gereformeerde-bondsjongen als ik was het echt een overgang. Knielen, het gebruik van wierook: ik moest er wel aan

Nathan Bunt
(31)

'Knielen, het gebruik van wierook: ik moest er wel aan wennen'

wennen. Maar inmiddels zie ik de toegevoegde waarde. De enige vorm van lofprijzing in de Protestantse Kerk is zingen. Maar er zijn meer manieren om God te eren.”

“Het is voor mij een goede overstap geweest, naar een hechte gemeenschap waar men elkaar goed vasthoudt. Pluspunt is ook dat er veel vernieuwing komt uit de anglicaanse hoek, met een theoloog zoals Tom Wright. De aansluiting met de huidige maatschappij wordt gezocht. Voor mij is dit opnieuw het beste van twee werelden.”

Ken je of ben je iemand die de Protestantse Kerk heeft verlaten en daarover wil vertellen? Laat het weten via petrus@protestantsekerk.nl. Jouw verhaal kan anderen aan het denken zetten.

Rondje om
de kerk

Een gelukkig rondje om een héél kleine kerk

Strakke, felgekleurde woningen, duurzame tiny houses en een strand. Stadsdeel Almere Poort heeft het allemaal. Maar de wijk in aanbouw zou in eerste instantie geen kerk krijgen.

Toch kwam die er, in de vorm van een minikerk. Janet van Dijk loopt een rondje om de tiny church.

Als je er geen familie of vrienden hebt wonen, zul je Almere Poort niet zo snel bezoeken. Dit stadsdeel, dat gezien wordt als de 'toegang' tot Almere en Flevoland, was niet gepland bij de start van de bouw van Almere. De eerste woningen van Almere stammen van 1976 en staan in de wijk Almere Haven. Het eerste gebouw van Almere Poort werd in het najaar van 2005 opgeleverd. Inmiddels telt de wijk ruim 18.000 inwoners. De ligging aan het IJmeer is goed voor een paar kilometer strand, het Almeerderstrand. Deze wandeling van ongeveer 7 kilometer gaat deels langs dit strand – de slogan van Almere Poort is niet voor niets 'de strandstad

van de Randstad' – en deels door de wijk. Zo kom je onder meer langs de tiny church van pioniersplek 'De Schone Poort'.

naar je (t)huis, geluk, leven, de plek waar je je bevindt. Dat past volgens ontwerper Jan Dittmar bij het gebouw waar het gedicht op bevestigd

**In hoeverre het geluk ons bepaalt
is niet eens een vraag: totaal.
Wij zijn niets dan ons geluk
en het geluk is waar wij zijn.**

Gevelgedicht

De wandeling start bij het treinstation Almere Poort, Zomerspelenplein 1. Als je aan de centrumkant het station verlaat, valt je oog meteen op een gebouw met een gevelgedicht. Het is een fragment uit het gedicht 'Geluk' van dichter Mark Boog. Het gedicht verwijst

is, een wooncomplex met veertig sociale huurwoningen voor starters. De tekst blijft tijdens de wandeling in m'n hoofd hangen, waarschijnlijk vanwege de locatie: een gebouw op een plek die voor mijn gevoel nog niet af is, waar het geluk nog wortel moet gaan schieten. » geenpoeha.com/geluk »

Loop vanaf hier het Zilveren Medaillepad af. Neem net na het viaduct het pad naar links, door het groen, langs het water, de Muiderzandbeek. Waar het pad het Muiderzandpad kruist, ga je links. Volg het pad door het groen naar de IJmeerdijk. Je kunt zelf kiezen of je de weg vervolgt over de dijk of over het strand.

Negen strandwachters

Het Almeerderstrand is een groot zandstrand met aanliggende grasvelden voor recreatie. Jaarlijks worden er verschillende festivals en evenementen georganiseerd, waaronder de Libelle Zomerweek en Strandfestival ZAND. Op deze winterse, ietwat gure middag is daar allemaal niets van te merken, ik kom nauwelijks iemand tegen. Na pakweg een halve kilometer veruil ik het strand voor de dijk, dat loopt

wat soepeler. Op deze route staan negen 'strandwachters': houten zit- en ligobjecten met welluidende namen als 'Horizon', 'Zeebodem' en 'Eeuwig eb'. Achter deze objecten, gebouwd van gebruikt steigerhout, zitten verhalen over het begin van Flevoland. Ze zijn in een podcast gevat die je ter plekke kunt beluisteren. Maar je kunt ook gewoon op de objecten klimmen (met traptreden) en uitkijken over water en strand. En dat is, zomer of winter, druk of rustig, altijd mooi.

» strandlab-almere.nl/strandlab/strandwachters

De route loopt langs de Marinahaven richting Almere Pampus, een nieuw stadsdeel van de gemeente Almere, nog in de ontwerpfase. Links kijk je steeds uit over het IJmeer, een belangrijk rustgebied voor vogels.

Loop de dijk of het strand af tot voorbij de bebouwing aan de rechterkant. Neem de eerste mogelijkheid om naar rechts te gaan (bij parkeerplaats IJmeerdijk), het Van Wagtendonkpad, een pad in een bosrijk gebied. Neem vervolgens het derde pad rechts, het Cascadepad. Vlak voor de bebouwde kom loop je onder de rondweg door (de Godendreef). Na het water gaat het Cascadepad over in de Dettifossstraat. Volg deze tot het Cascadepark.

Het Klokhuis

Deze weg vormt de scheiding tussen het Columbuskwartier en het Homeruskwartier, twee wijken van Almere Poort waar je je eigen woning kunt bouwen, helemaal zoals je dat zelf wilt. Het eerste echt bijzondere gebouw dat ik tegenkom is Het Klokhuis, een gebouw in de vorm van een grote roze taart. Het is ontworpen door kinderen en in 2011 geopend door (toen nog) prinses Máxima. Het gebouw is vernoemd naar het tv-programma Het Klokhuis, dat ter gelegenheid van zijn 20-jarig bestaan in 2011 een prijsvraag uitschreef. Kinderen konden hun eigen ontwerp insturen voor een echt te bouwen Klokhuis-huis. Op de tweede en vierde zondag van de maand zijn kinderen hier welkom voor een spelletje, een rondje van de glijbaan en het ontdekken van Het Klokhuis. Stad & Natuur, een van de partners van het gebouw, biedt er op

de eerste en derde zondag van de maand workshops en evenementen aan. Die draaien om de thema's bouwen, wonen en gezond leven, in relatie tot duurzaamheid en innovatie. Ook op andere dagen is Het Klokhuis te bezoeken, dan doet een van de andere partners de deuren open.

» stadennatuur.nl/het-klokhuis.nl

De Schone Poort

Schuin achter Het Klokhuis ligt de tiny church. Dat moet je weten, anders kijk je er zo aan voorbij. Deze minikerk is een initiatief van ds. Pieter ter Veen, die samen met zijn vrouw Klazien de drijvende kracht vormt achter De Schone Poort. De pioniersplek van de Protestantse Kerk werd eind 2013 opgericht in deze wijk "met bovengemiddeld veel financiële stress, huiselijk geweld en echtscheidingen", aldus Pieter ter Veen. Een wijk bovendien zonder kerk en zonder plannen om er een te bouwen.

Een eigen locatie voor de pioniersplek bleek lastig,

een eigen ruimte huren onbetaalbaar. Min of meer uit nood geboren ontstond het idee voor een kerk op wielen: een omgebouwde SRV-wagen. Dankzij deze oplossing is de kerk al jaren duidelijk zichtbaar in de wijk. Maar de wagen is te klein, te koud in de winter en lastig te parkeren. Toen in Almere Poort de 'BouwEXPO Tiny Housing' van start ging, zond Pieter ter Veen een ontwerp in voor een goedkope, duurzame en milieuvriendelijke minikerk. Het ontwerp won de publieksprijs.

Present in de wijk

De Protestantse Gemeente Almere droeg 30.000 euro bij aan de financiering van de tiny church. Verder waren er subsidies van de Maatschappij van Welstand en van de Solidariteitskas van de Protestantse Kerk. Maar het grootste deel werd bij elkaar gebracht via kleine en grote giften van een groot aantal mensen. Eind september 2020 werd het openingsfeest gevierd. Naast de tiny church bouwde De Schone Poort een labyrint, als 'hulpmiddel' om na te

denken over levensvragen. Het labyrint ligt in een prachtige bloemen- en fruittuin die wordt onderhouden door vrijwilligers. Zo wil De Schone Poort als een dorpskerk midden in de wijk present zijn voor de bewoners.

» deschonepoort.nl

Loop vanaf de tiny church via het Zwitserlandpad (verlengde van de Dettifossstraat), de Zwitserlandstraat en de Hongarijeplaats weer naar station Almere Poort.

Ik werp nog even een blik op het gevelgedicht 'Geluk' en besef dat de tekst vooral bleef hangen door mijn eigen gevoel bij deze nieuwe wijk. Het geluk is waar wij zijn, de locatie maakt dan niets uit. 🐦

Tiny church op tv

Op petrus.protestantsekerk.nl/almere kun je een tv-uitzending van KRO-NCRV terugkijken over de tiny church in Almere Poort.

De keuze van Marijke Westendorp

Toen Jezus hem riep, liet Petrus zijn netten meteen liggen. Welke keuzes maken gelovigen van nu in hun dagelijks leven? Marijke Westendorp (73) deelt haar huis in Nunspeet met statushouders. "Ik ben blij dat ik wat rust en veiligheid kan bieden."

Hoe kwam je ertoe om dit te gaan doen?

"De schoonouders van mijn dochter hebben al een paar keer een statushouder in huis gehad. Ik dacht: dat kan ik ook! Ik woon in een ruim huis waarvan ik een groot deel niet gebruik. Daarnaast leek het me gezellig, het geeft aanspraak. Ik maakte vervolgens kennis met Takecarebnb*."

Wat betekent dit voor je dagelijks leven?

"De eerste statushouder, een Turkse man, bleef maar een weekend. Hij kreeg veel sneller dan verwacht een

eigen woning. De Syrische man die daarna kwam, vond het te stil bij mij. Na het proefweekend ging hij weer weg. De derde, weer een Turkse man, bleef vier maanden. We hebben afspraken gemaakt over onder andere het gebruik van de badkamer. We deden samen de boodschappen, aten samen en maakten samen het huis schoon. Verder kon ik gewoon mijn gang gaan. Toen ik na een knieoperatie uit de running was, deed hij van alles voor me."

Begrijpen andere mensen je keuze?

"Mijn dochter vindt het geweldig dat ik dit doe. Mijn zoon niet, hij voorziet nog steeds ellende. Sommige kennissen denken er ook zo over, maar ik heb ook kennissen en vrienden die het heel goed vinden. Ze zeggen er wel bij dat zij het niet zouden kunnen."

Wat kost het je en wat levert het je op?

"Je hebt iemand in je huis. Dat kost je wat ruimte en een beetje geld. Maar ik krijg er

veel voor terug. Gezelligheid, kennismaking met een andere cultuur en begrip voor iemands situatie. Ik ben erg onder de indruk geraakt van wat deze mensen hebben meegemaakt. Dat relativeert je eigen probleempjes enorm. Ik ben blij dat ik wat rust en veiligheid kan bieden. Ik wil er dan ook graag mee doorgaan."

Takecarebnb matcht vluchtelingen en gastgezinnen. Door de komst van Afghanen naar Nederland is de noodzaak voor gastadressen nog groter geworden.

» takecarebnb.org

'Ik ben erg onder de indruk geraakt van wat deze mensen hebben meegemaakt'

Het inzicht...

van Mark Boersma

Welke lessen leert een dominee, kerkelijk werker of ouderling zélf? En verandert dit het werk in de kerk? Voormalig legerpredikant Mark Boersma (60) ontdekte hoe moeilijk het is om soldaten goede nazorg te geven. Zijn droom: een bierbrouwerij als plek voor ontmoeting en herstel.

"Als geestelijk verzorger bij Defensie heb je een aparte positie. Je leert met wapens omgaan, maar mag er zelf geen dragen. Voor militairen ben je allereerst een praatpaal. Doordat je steeds samen optrekt, word je een van hen. Gesprekken over geloof ontstaan onverwacht: 'Doom, hoe denkt u daarover?' Je bouwt een vertrouwensband op."

"Twee keer ging ik met mijn bataljon op missie, naar Irak en Afghanistan. Daardoor begrijp ik het militaire verhaal beter. De problematiek is zo weerbarstig. Je hebt te maken met stoere lui die dat imago graag overeind houden. Het is ingewikkeld om bij jezelf te komen als je in de knoop zit. Als je iets gaat mankeren, lig je er praktisch buiten. Ook voor het thuisfront is het moeilijk in te leven. Militairen kunnen hun verhaal vaak aan niemand kwijt."

"Bij Defensie is best veel aandacht voor de nood van militairen, maar door de vele overplaatsingen verlies je elkaar snel uit het oog. Het is belangrijk dat geestelijk verzorgers vindbaar blijven voor militairen én hun naasten. Inmiddels ben ik de dienst uit. Ik ben nu gemeentepredikant in Ruinen, maar ik wil van betekenis blijven voor militairen in de regio. Af en toe wil ik bijvoorbeeld activiteiten organiseren, zoals een open kerk. Ik kwam in contact met een militair met een eigen bierbrouwerij. Het is onze droom hiervan een sociale onderneming te maken. Een ontmoetingsplek buiten de kazerne, voor militairen tijdens reïntegratie, voor het thuisfront, voor veteranen. De band met militairen blijft levenslang."

"De militaire wereld leerde me veel. Trok me buiten mijn comfortzone, over de rand. Jezus was hier een voorbeeld in. Wat ik heb geleerd over bijvoorbeeld leiderschap en doelgerichtheid, gebruik ik in mijn dagelijks leven en in de kerk."

DE WANDELMAAT

Klooster - en Pelgrimswandelingen

De Wandelmaat, kloosterreizen

Hierbij verblijft u in een klooster en maakt u onder leiding van een gids prachtige wandelingen in de natuur. Het gaat daarbij om stilte, ontmoeten, onthaasten en verwondering.

Meer weten: www.dewandelmaat.nl

God zoeken in de stilte?

Kies voor een retraite op de Wittenberg en kom tot rust.

www.dewittenberg.nl/retraites

HEEFT JOUW KERK AL EEN EIGEN APP?

Investeer in de digitale aanwezigheid van uw kerk. Juist in deze tijd.

Donkey Mobile

WIJ BELIJDEN DE TOEGANG VAN DE KERK

Lees meer op: donkeymobile.app/pkn

De kerk van

Alberta van Rijn

'De kerkdienst helpt me om positief te blijven leven'

Alberta van Rijn (85) kerkt in de Uniekerk in 's-Gravenzande.

"Ik kerk in een vrijzinnig-protestantse wijkgemeente. We hebben een bijzonder aardige dominee, Martine Wassenaar. Regelmatig gaan er ook gastpredikanten voor. Daar ben ik blij mee, zo hoor je nog eens een andere visie. Toen we een aantal jaren geleden vacant waren, heb ik een jaar lang het preekrooster verzorgd. Ik had in dat kader veel contact met de theologieopleiding in Leiden. Studenten doen ervaring op met het voorgaan in de dienst. Die jonge mensen bekijken de wereld weer op een heel andere manier. Heel verfrissend."

Moment van kracht

"Ik doe het weleens eventjes zonder kerkgang, maar op een gegeven moment heb ik het weer nodig. Ik ben er dus niet altijd, maar ik ga wel graag op zondagochtend naar de kerk. De kerkdienst is een moment voor mezelf na een vaak bezige week. Ik ervaar het als een moment van kracht, zeker de laatste jaren. Het helpt me om positief te blijven leven."

De afgelopen jaren waren zwaar, met onder meer het verlies van mijn man en onze dierbare dochter, en het verlaten van ons droomhuis. Ik ben er gelukkig goed doorheen gekomen met hulp van een positieve kijk op het leven."

Mee de week in

"De kerkdienst voedt me. Dat zit voor mij vooral in de preek. Ik hoor altijd wel iets wat ik mee kan nemen, de nieuwe week in. Dat heeft me door de laatste jaren heen geholpen. Dit geldt ook voor de woorden in de gebeden. Om echt aandachtig te kunnen luisteren, bid ik met mijn ogen open, dan staar ik in de verte. Voor mij bestaat er geen hemel of hel, maar wel iets goddelijks. Ik zie God niet als persoon, je kunt Hem niet beetpakken. Ik vind het moeilijk om te omschrijven hoe ik Hem dan wel zie. Maar ik beleef er veel goeds aan."

'Om echt aandachtig te kunnen luisteren, bid ik met mijn ogen open'

Kruidige kip met rijst uit Libanon

Rijst, gehakt, kruiden, kip en verschillende soorten noten. Het smaakvolle *riz a djej* komt regelmatig op tafel bij Wilbert van Saane – voor Kerk in Actie uitgezonden naar Libanon – en zijn vrouw Rima Nasrallah. Je kunt het makkelijk combineren met andere smakvolle bijgerechten uit de Libanese keuken, zoals *laban wa khyar* (een Libanese yoghurt-komkommersalade, vergelijkbaar met het Griekse tzatziki) of *fattoush* (een salade met onder andere tomaat, komkommer, ui, brood, munt en sumak). Je kunt er ook Griekse yoghurt bij serveren.

Bereiding

- 1 Dep de kip goed droog met keukenpapier. Doe de kip in een pan en vul die met water tot de kip helemaal onder staat. Voeg naar smaak zout en peper toe.
- 2 Schep het vet dat komt bovendrijven, uit het water. Voeg de ui, laurierbladeren en kruidnagelen toe. Laat de kip met het deksel half op de pan 1 uur sudderen op een laag vuurtje, totdat de kip gaargekookt is. Maak je de vegetarische variant, sla deze lange kooktijd dan over en bak

de stukjes kipervanger volgens de gebruiksaanwijzing.

- 3 Schep de kip uit de pan en zet deze apart. Gooi het kookvocht niet weg, dit gebruik je later als bouillon voor de rijst. Zodra de kip voldoende is afgekoeld, kan hij in stukken gesneden worden. Eventueel kun je de kippenpoten en -vleugels nog apart bakken in een koekenpan, totdat de buitenkant lichtbruin en knapperig is.
- 4 Verhit de olie in een koekenpan en bak de noten hier 2-3 minuten in. Je kunt ze ook zonder olie roosteren in de koekenpan of in de oven.
- 5 Kook de rijst volgens de gebruiksaanwijzing.

- 6 Bak het gehakt in een middelgrote pan. Voeg pas daarna de boter, zout, peper,

7-kruidenmix en kaneel toe en bak dit een paar minuten. Voeg dan de rijst toe. Roer alles steeds goed door elkaar.

- 7 Voeg ongeveer 540 ml van de kippenbouillon toe aan de rijst. (Voor de vegetarische variant: maak eenzelfde hoeveelheid bouillon klaar.) Laat dit zonder deksel op middelhoog vuur aan de kook komen, draai het vuur dan omlaag en doe een deksel op de pan. Laat een kwartier koken totdat de rijst al het vocht heeft opgenomen. Roer wel regelmatig zodat de rijst onderin niet aankookt.
- 8 Serveer de rijst in een schaal en verdeel de kip en de noten eroverheen.

'We leren van elkaar

Filmpjes uit Libanon in de gemeente-app, collectes, avonden met een predikant uit de regio ... In Utrecht is al van alles georganiseerd onder de noemer 'Utrecht voor het Midden-Oosten'. Dit gebeurt onder andere in samenwerking met uitgezonden medewerker Wilbert van Saane. Door de warme banden met Libanon raken gemeentelieden betrokken bij de projecten in het land en leren gelovigen – over grenzen heen – van elkaar.

Uitwisseling

De ideeën zijn nog lang niet op, vertelt Leo van Steensel, diaken in de Jacobikerk in Utrecht. "We hopen dat we in de toekomst ook een uitwisseling van jongeren kunnen doen. Zo blijven we een levende gemeente die ook leert van de kerk daar." Want die wederkerigheid, daar draait het volgens Leo om: "We hebben bijvoorbeeld gesprekken over de interreligieuze dialoog. Die is hier anders dan daar, maar dat maakt het

juist boeiend. Libanon noemt zichzelf niet voor niets *Land of the dialogue*."

Reis

Het begon allemaal toen gemeentelieden uit de Jacobikerk een paar jaar geleden enthousiast terugkwamen van een reis naar Libanon. Doordat Leo namens de Jacobikerk in de Algemene Kerkenraad van de Protestantse Gemeente Utrecht zit, zijn er inmiddels meer kerken uit de classis bij betrokken.

Een consulent van Kerk in Actie zorgt dat er informatie en materialen beschikbaar zijn over de regio. "Ik ben me er steeds meer van bewust dat de bakermat van het christendom in het Midden-Oosten ligt", aldus Leo. "Daarom ben ik ook zo enthousiast over deze samenwerking!"

Wil jij je met jouw gemeente ook inzetten voor een land of regio? Kerk in Actie helpt je graag.

» kerkinactie.nl/consulent

Lees vanaf pagina 67 de verhalen uit Libanon. Hierin vertellen Wilbert en Rima wat er op dit moment gaande is in hun land.

Riz a djej

Benodigheden voor 4 personen:

Rijstgerecht

- 450 g gehakt
- 285 g witte rijst (basmatirijst of andere langkorrelige rijst)
- 3 eetlepels boter
- 2 theelepels 7-kruidenmix (een mix van peper, kaneel, kruidnagel, komijnzaad, korianderzaad, nootmuskaat en paprika, ook wel te koop onder de naam *baharat*)
- ½ theelepel kaneel
- 1 theelepel zout
- ½ theelepel zwarte peper
- 30 gram gehakte amandelen
- 30 gram gehalveerde cashewnoten
- 30 gram pistachenoten
- 3 eetlepels pijnboompitten
- 2 eetlepels plantaardige olie

Kip

- 1 hele kip of 900 g kipfilet (gebruik vegetarische kipstukjes voor een vleesloze variant)
- 2 laurierblaadjes
- ½ kleine ui
- peper en zout naar smaak
- 1 theelepel (hele) kruidnagelen
- 2 bouillonblokjes (alleen voor een vegetarische variant)

The Passion 2022

‘Ieder mens maakt fouten, net als Petrus’

Acteur Thomas Cammaert speelt dit jaar Petrus in The Passion.

Spontaan, een tikje impulsief en vooral positief ingesteld. Ja, Thomas Cammaert herkent zich wel een beetje in Petrus. De acteur, onder andere bekend van de serie Ramses en het tv-programma ‘Wie is de mol?’ (hij was de mol in 2017), speelt dit jaar mee in The Passion. Dit keer krijgt Petrus een grotere rol dan ooit.

“Ik heb het hart op de tong. Dat is een mooie eigenschap, want mensen weten altijd wat ze aan me hebben. Maar in sommige situaties is het handiger om even af te wachten. Dat spontane karakter van Petrus herken ik dus. Het heeft me overigens enorm geholpen in deze coronapandemie. Toen alles door de lockdowns stil kwam te liggen, probeerde ik toch mijn vrienden op een veilige manier te blijven zien. Gelukkig kon ik ook buiten blijven sporten. Mijn positiviteit hielp me om door te gaan.”

Fouten maken

“Het mooie aan de rol van Petrus is dat hij twee lagen

heeft. Hij adoreert Jezus en is een trouwe volgeling. Tegelijkertijd worstelt hij daarmee als het hem te heet onder de voeten wordt. Dan kiest hij voor zichzelf en verloochent hij Jezus. Dat maakt hem heel menselijk. Hij is geen slecht persoon, maar hij maakt fouten. En dat doet ieder mens, echt niemand is perfect. Als mens moet je je best doen in het leven, maar je mag ook fouten maken. Het gaat erom wat je daarna doet: probeer je het weer goed te maken?”

“Ik ben katholiek opgevoed en ik ben jarenlang misdienaar geweest. Veel bijbelverhalen, ook het verhaal over de

kruisiging, ken ik dus. Ik ga niet meer naar de kerk, maar ik vind het fijn om deze rol te kunnen spelen. Voor mij is het een ode aan mijn jeugd en opvoeding. Ik zie het ook als een eerbetoon aan mijn overleden grootouders en aan mijn oma die nog in leven is.

‘Voor mij is de rol van Petrus een ode aan mijn opvoeding’

Om me in mijn rol in te leven, heb ik informatie over Petrus opgezocht en aan mijn oma gevraagd wat zij weet over de persoon Petrus. Echt inleven kun je je overigens pas als je het script voor je hebt. Dan weet je wat jouw personage doormaakt. Dit jaar heeft Petrus een grotere rol dan ooit, want na Pasen gaat The

Passion door. Daar vertellen we snel meer over.” “Het thema is dit jaar: ‘Alles komt goed’. Ik kan me voorstellen dat er mensen zijn die het moeilijk vinden om het zo te ervaren. Maar deze drie woorden kunnen juist heel veel betekenen. Ze helpen je om erdoorheen te komen. Als we in deze tijd gaan denken dat het nooit meer goedkomt, helpen we onszelf alleen verder in de put. Ik denk dat we niet anders kunnen zeggen dan: ‘Alles komt goed’. Bovendien, het kómt ook altijd goed. Misschien niet zoals het vroeger was, maar er komt iets nieuws. Dat zie je pas als het stof is neergedaald. En dan gaat het erom: hoe ga je om met die nieuwe situatie? Het mooie van The Passion is dat het een universeel verhaal biedt: een verhaal van hoop. Je kunt door moeilijke situaties heen komen. Houd een open blik en houd rekening met elkaar, dan komt het goed.”

Alles komt goed?!

Het thema van The Passion 2022 kan gemakkelijk klinken – en voor veel mensen is het misschien moeilijk te geloven. Tegelijk kunnen dit ook woorden van hoop zijn. God belooft een nieuwe wereld zonder pijn en verdriet. Hij vraagt ons om daar nu al iets van te laten zien, zoals Jezus het heeft voorgedaan. Door er voor elkaar te zijn, geven we de hoop van Pasen door, in het vertrouwen dat alles goedkomt. Ook dit jaar vindt The Passion plaats zonder publiek. Het grootste muzikale paasevenement van Nederland speelt zich op Witte Donderdag af in Doetinchem en is te volgen op tv.

Donderdag 14 april, 20.30 uur live bij KRO-NCRV op NPO1

» petrus.protestantsekerk.nl/thepassion

Paaswakes en concerten

Vanaf 2 maart zijn er kleinschalige concerten en paaswakes in en bij kerken door heel Nederland: The Passion 40daagse. De wakes zijn coronaproof paasbijeenkomsten, georganiseerd door lokale gemeenten. Wat je hier bijvoorbeeld kunt verwachten: vragenwandelingen, kinder- en tieneractiviteiten of een bord waarop je je hoop, verwachting of juist zorg kunt schrijven. Bij een replica van het bekende Passionkruis kun je een kaarsje branden. De concerten worden georganiseerd met bekende gospelartiesten.

» zingenindekerk.nl

THE
PASSION
40DAGSE

Ervaren specialisten | Sterke vastgoedportefeuille | Persoonlijke aanpak

Uw vermogen

verdient veiligheid, flexibiliteit en een vast gegarandeerd rendement van 2,5%

Ons bedrijf biedt haar (aspirant-)klanten veilige, flexibele, goed renderende investeringsmogelijkheden voor (tijdelijk) overtollig vermogen. Alle eigen en toevertrouwde gelden investeert zij in haar onroerendgoedportefeuille in Nederland, Duitsland, Florida, Engeland en Schotland. Bij ons inkoopbeleid richten we ons op goed gelegen en goed verhuurd onroerend goed, waarbij we een maximale spreiding beogen.

Momenteel bieden we onze klanten afhankelijk van de opzegtermijn tussen de 1 % en 2,5% op jaarbasis. Uiteraard hebben we de afgelopen jaren al onze klanten de rente en aflossing uitgekeerd.

Van Dam, Van Dam & Verkade
INVESTEREN IN ONROERENDE ZAKEN

Herengracht 74, 1015 BR Amsterdam | T +31 (0)20 - 489 6500
info@vandamvandamverkade.com | www.vandamvandamverkade.com

Pionieren met migranten

Zingen in een deinend busje

“Vijf euro, vijf euro!” Met een grote grijns houdt mijn Syrische broeder zijn hand op. “Betalen als je mee wilt met het busje!” Ik kan me er nog net tussen wringen, tussen deze acht breedbemeten, kaalhoofdige mannen die enorm veel plezier hebben. Het ritje met het krakende oude barrel – waar met goed duwen precies negen mensen in passen – maakt kennelijk alle goede geesten in hen los. De bijbelgroep is deze keer in een naburig dorp. En omdat het regent, proberen we zoveel mogelijk mensen tegelijk te vervoeren.

‘Esther kan niet’, maant hij de anderen tot stilte

Het voertuig zet zich in beweging. En dan gaan ze helemaal los. Ze zingen iets. Op mijn vraag naar de inhoud blijkt het iets te zijn als: “Mijn vrienden hebben allemaal een mooie auto, maar mijn vader heeft een ezel.”

Het zal wel een Syrische school-reisjeshit zijn, vermoed ik. Ik geniet en houd ondertussen m’n hart vast. De stemming stijgt als ze mee gaan klappen en – voor zover dat gaat – mee gaan swingen. Het busje deint heen en weer. Gelukkig is er weinig ander verkeer op de donkere, natgeregende polderweg. Als we er bijna zijn, bedenkt eentje dat het kennelijk zielig is voor mij. “Esther kan niet”, maant hij de anderen tot stilte, mijn gebrek aan kennis van Syrische schlagers beschamend blootlegend. En dan zet hij zonder verdere poespas het enige Nederlandse lied in dat hij kent. Omdat hij het op zondag altijd na de zegen hoort. “Vrede van God, de vrede van God, de vrede van God zij met jou.”

De overgang naar een vroom lied deert de anderen niet. Even enthousiast zingen ze mee. En ik bedenk dankbaar dat het inderdaad zo is. Dat de zegen en vrede van God rust op de bijbelgroep, de broederschap tussen Nederlandse en Arabische christenen, en zelfs op dit afstandse rammelbusje.

Zou Petrus zich ook een pionier hebben gevoeld toen hij tijdens zijn zendingsreizen in aanraking kwam met nieuwe mensen en nieuwe culturen? Esther van Schie voelt zich dat in elk geval wel. Ze is predikant voor het landelijk werk onder migranten, zie geloofsinburgering.nl. Ook is ze voorganger van een jonge, internationale gemeenschap in Gouda.

Meer weten over pionieren? Kijk op lerenpionieren.nl.

Ga met God en Hij zal met je zijn,
jou nabij **op al je wegen**
met Zijn raad en troost en zegen.
Ga met God en Hij zal met je zijn.

Lied 416 vers 1 uit het Liedboek voor de kerken.
Dit lied staat op nummer 1 in de top-10 van favoriete liederen
die leden van de Protestantse Kerk thuis of in de kerk graag
zingen of luisteren, volgens het recente liederenonderzoek.

» petrus.protestantsekerk.nl/liederenonderzoek

Zeven 'werken van barmhartigheid' kent de christelijke traditie. Tijdens de Veertigdagentijd draait de vastenactie van Kerk in Actie om deze werken. Zeven vrijwilligers over het werk dat ze uit liefde doen.
» kerkinactie.nl/40dagentijd

Een maaltijd als lichtpunt

1. De hongerigen eten geven

Wekelijks krijgen in Voorburg mensen met een krappe beurs een maaltijd thuisbezorgd. Geregeld door Houw The en andere vrijwilligers uit de Koningkerk. Grote favoriet: Hollandse pot met een gehaktbal.

“Sinds de eerste coronagolf is onze Koningkerk betrokken bij het maken van maaltijden voor buurtbewoners, vooral alleenstaande ouderen. Eerst kookten de mensen van het buurtkookteam in hun eigen keukens, later in ons wijkcentrum. Ik zocht naar fondsen en naar vrijwilligers die wekelijks wilden bezorgen bij de mensen thuis. Ik drukte hun altijd op het hart om bij het afleveren een kort praatje te maken. Even vragen hoe het gaat en of de vorige maaltijd gesmaakt heeft.”

“Sommige bezorgers worden standaard naar binnen gevraagd voor thee. Vaak ben je de enige mens met wie de bewoners die dag spreken. Zo wordt het bezorgmoment een klein hoogtepunt. Ook eten we tweemaal per jaar

samen in het wijkgebouw. Mensen komen even uit hun bubbel en doen contacten op. Aan de glimmende ogen zie je hoe geweldig ze het vinden. Persoonlijk heb ik geboft in het leven, met een opleiding, goede gezondheid en een lieve vrouw. Lang niet iedereen is zo bevoorrecht. Mijn geloof spoort mij aan om mijn tijd voor hen in te zetten.”

Tekst en foto: Niek Stam

2. De dorstigen drinken geven

‘Een praatje helpt hen de dag door’

Dagelijks schenkt ze kopjes koffie en thee voor daklozen. Annie Folman is gastvrouw bij daklozenopvang Het Kruispunt, een oecumenische organisatie in Arnhem.

“Het Kruispunt is een huiskamer waar onze dak- en thuislozen mogen zijn wie ze zijn. Overdag krijgen ze koffie en thee met een boterham, 's avonds een warme maaltijd. De opvang is zeven dagen per week open en draait op een groepje trouwe vrijwilligers. Ik ben erin gerold omdat ik me na m'n pensioen veel te jong voelde om achter de geraniums te zitten. Maar ook omdat ik begaan ben met deze doelgroep. Ik ben er niet alleen om ze iets te drinken of te eten te geven, maar ook om een praatje te maken dat ze de dag door helpt. Of om een warme trui of schone sokken te regelen.”

Band

“Je krijgt een band met sommigen, en iedereen heeft zijn of haar verhaal. Sommigen zijn erg op zichzelf en niet altijd zo vrolijk, wat ik goed kan begrijpen. Maar we lachen ook: een beetje vrolijkheid in hun dag brengen is heerlijk. Laatst heb ik de jas van mijn man Hans weggegeven aan een van de jongens – die had het zó koud. Soms is geven fijner dan ontvangen.”

Tekst en foto: Niek Stam

3. De gevangenen bezoeken

‘Dankbaar verliet ik de gevangenis’

Haar bijbel gaat altijd open in de gevangenis, maar eerst luistert ze. Gerry van Wijngaarden uit Giessenburg laat gedetineerden merken dat ze niet vergeten worden.

“Het lot van gevangenen gaat me aan het hart. Een gedetineerde zei eens: ‘Geef me het gevoel dat ik er mag zijn. Een beetje mededogen, een handvol liefde, meer niet.’ God heeft me geleerd om naar hen om te zien. Als ik de tbs-kliniek binnenga, weet ik dat Hij erbij is. Mijn bijbel gaat altijd open, maar eerst luister ik. Mensen kijken uit naar bezoek en er gebeuren mooie dingen. Als verrassing bezocht ik eens een man, type macho, op zijn verjaardag. Hij had niemand en was blij met het onverwachte bezoek. Het bijbelgedeelte wilde hij samen lezen. Daarna dankte deze stoere man God voor zijn verjaardag en het bezoek. Dankbaar verliet ik de gevangenis.”

Samen optrekken

“Jeannette de Groot en ik coördineren samen de jaarlijkse Paasgroetenactie

(zie kader). Zij is ook betrokken bij het bezoekwerk. Het is fijn om samen op te trekken. We krijgen kracht om met Jezus’ ogen te kijken. Wat wij doen, is ‘planten’ en ‘water geven’. Zo komt God tot Zijn eer. Het is een grote zegen als een gedetineerde zich door God gezien weet.”

Tekst: Tineke van der Stok | Foto: Niek Stam

Een kaartje voor Pasen

Ook dit jaar kun je meedoen met de Paasgroetenactie. Schrijf een bemoedigende groet voor gevangenen in Nederland en Nederlanders in buitenlandse gevangenissen. Jouw kaart maakt verschil!

» protestantsekerk.nl/paasgroetenactie

4. De vreemdelingen herbergen

Om te haken is geen taal nodig

Judith van den Berg uit Odijk geeft ‘vreemdelingen’ een thuis door met hen te breien, te haken en te naaien.

“Alles kwam bij elkaar toen ik een paar jaar geleden in het AZC in Utrecht ging handwerken met vluchtelingen. Ik hou van handwerken, ik kan het goed en zo kon ik eindelijk iets doen voor vrouwen die voor de vreselijke oorlog in Syrië waren gevlucht. De vrouwen waren net uitgedroogde plantjes. Ze grepen naar de wol en de breipennen en begonnen iets te maken. Er was geen taal nodig, iedereen hielp elkaar, even vergaten ze hun verdriet en gingen iets moois maken. Toen wist ik: hier ga ik mee verder.”

Groter en mooier

Inmiddels is Judiths werk uitgegroeid tot een stichting. Die verzorgt op drie plekken in de stad handwerkbijeenkomsten voor nieuwkomers en buurtbewoners. Het is een ‘sociale onderneming’: mensen met afstand tot de arbeidsmarkt werken er om weer beter aansluiting te vinden bij de samenleving.

De producten die de vrouwen (en ook mannen) maken, worden verkocht in de webshop. Samen met twee andere vrijwilligers werkt Judith ook aan opdrachten voor ondernemers.

Met deze inkomsten blijft de onderneming overeind. “Het leek mij gewoon leuk: een beetje breien met vluchtelingen. Maar het is veel groter, mooier en dieper gebleken. Ik ervaar dat God dit draagt, dat Hij erbij is.”

» vanhtotr.nl

Lees op pagina 42 het verhaal van Marijke Westendorp, die letterlijk onderdak geeft: zij neemt soms asielzoekers in huis.

'We kleden kinderen op hun paasbest aan'

Dankzij de kerk had Wijchen al een voedselbank, kledingbank en kringloopwinkel. Speciaal voor de jongsten is er nu een bijzonder extraatje. Diaken Caroline Visser vertelt hoe de Protestantse Gemeente Rivierenland Oost kinderen op hun paasbest aankleedt.

"Bij onze kledingbank kunnen 'arme mensen', ik zeg het tussen aanhalingstekens, twee keer per jaar een setje kleding halen. Dat is altijd tweedehands. Niet leuk voor kinderen die ook eens wat nieuws willen hebben. Toen we hoorden over de organisatie Clothing4u, wisten we meteen: daar kunnen we wat mee." Clothing4u zamelt nieuwe, onverkochte kleding in van bedrijven en webwinkels en stelt die beschikbaar voor mensen die dat goed kunnen gebruiken.

Kledingpakket

Rond Pasen 2019 deelde Caroline samen met collega-diaken Annie van Bergen de eerste 120 kledingpakketten uit. "Zo'n pakket kost de

diaconie 32,50 euro, maar er zit wel voor 350 euro aan nieuwe kleding in."

Begin 2020 gingen er ruim 100 pakketten naar het asielzoekerscentrum in Grave. En ook in 2021 deelde de Wijchense kerk kleding uit, nu samen met de diaconie in Druten. Behalve kleding zaten er schoenen, een jas en wat speelgoed in het pakket.

"Mensen in de bijstand of de schuldhulpverlening hebben het moeilijk. Ook voor nieuwkomers is het de eerste jaren zwaar.

We hebben echt moeite gedaan om de juiste gezinnen te bereiken. Dat is gelukt, met een geweldig resultaat."

5. De naakten kleden

Tekst: Theanne Boer | Foto: Niek Stam

'Ik bedenk van tevoren niet wat ik ga zeggen'

6. De zieken bezoeken

Dat iedereen die ziek is, wordt gezien. Daar wil Lucia Schmohl, lid van de Hervormde Gemeente Stolwijk, aan bijdragen met haar bezoeken.

"Mijn opa zei altijd: 'Op zondag naar de kerk gaan is niet moeilijk. Het gaat erom: wat doe je van maandag tot en met zaterdag?'" Die woorden motiveren Lucia Schmohl nog steeds. "Ik hoop dat ik de mensen die ik bezoek het gevoel geef: je doet ertoe, je wordt gezien."

Is er in haar kerk iemand ziek, dan seint de coördinator van het wijkteam een pastoraal medewerker in. Die stuurt een kaartje, of gaat even langs. Lucia heeft jarenlang in een pastoraal team gezeten en bezoekt nog steeds mensen. Het verrijkt haar, ze leert er veel van. "Bijvoorbeeld dat mensen heel anders kunnen zijn dan je denkt. Ik herinner me nog goed dat ik werd gevraagd om bij iemand op bezoek te gaan. Mijn eerste reactie was: 'Bij haar? Moet dat echt?' Maar na een tijdje begonnen we allebei naar de bezoeken uit te zien."

Iets afgeleerd heeft Lucia ook: "Om schroom te hebben. Ik bedenk van tevoren ook niet wat ik ga doen of zeggen, dat is niet belangrijk. Je gaat voor de ander, niet voor jezelf."

'Het verdriet en gemis breng je voor God'

Met de uitvaartgroep van de Ontmoetingskerk in Enschede helpt Anja Bunk bij uitvaarten. "Families waarderen onze zorgvuldigheid."

"Met de uitvaartgroep voeren we sommige taken bij de uitvaart uit. Maar het mooist vind ik het herdenkingsritueel dat we samen hebben uitgedacht. Elk jaar tijdens Eeuwigheidszondag in november worden de namen van de overledenen uitgesproken. Die namen staan op de stenen die in de gedachtenishoek liggen. Voor iedere persoon dragen jongeren een steen naar voren. Nabestaanden steken een kaars aan. Die krijgen ze na afloop mee, samen met de gedenksteen."

Steen in de hand

"Ik ben vrij nuchter, maar ik zie dat dit voor anderen veel waarde heeft. Door het jaar heen gaan mensen regelmatig naar de gedachtenishoek. Soms nemen ze de steen van 'hun' overledene in de hand. Zo voelen ze hem of haar even dichtbij. Het gaat om meer dan herdenken: je brengt het verdriet en gemis voor God, in het vertrouwen dat de namen van de geliefden omstraald worden door het licht van de opstanding. En er is ruimte voor dankbaarheid voor alles wat tijdens iemands leven ontvangen is. Soms is dat een mooie aanleiding voor een gesprek. We horen vaak van families terug dat ze onze zorgvuldigheid erg waarderen."

Tekst en foto: Niek Stam

7. De doden begraven

kerk
in actie

Muziekagenda

Maart

20 maart, 19.00 uur
Sint-Laurenskerk, Rotterdam
Cantatedienst met Laurens cantorij
& Laurensorkest.
» laurensvocaal.nl/agendas

26 maart, 19.30 uur |
27 maart, 14.30 uur
Grote Kerk, 's-Hertogenbosch
Johannes Passion van J.S. Bach
door projectkoor en -orkest Bach
Collegium 's-Hertogenbosch.
» bach-cantate.nl

April

9 april, 16.00 uur
Sint-Petrusbasiliek, Boxtel
Lamentaties van Emilio de'
Cavalieri door het vocaalensemble
Ariosto o.l.v. Renée Kartodirdjo.
» ariostoensemble.nl

10 april, 10.30 en 13.30 uur
Sint-Laurenskerk, Rotterdam
Matthäus Passion van J.S. Bach
door Laurens cantorij & Laurens-
orkest, kinder- en jeugdkoor Young
Voices en solisten.
» laurensvocaal.nl/agendas

22 april, 20.00 uur
Sint-Maartenskerk, Tiel
Oranjeconcert m.m.v. Arjan en Edith
Post (trompet) en Jos Moeke (orgel).
» josmoeke.nl

23 april, 19.30 uur
Grote Kerk, Epe
Bevrijdingsconcert 'Melodie van
Vrijheid' door het koor To You o.l.v.
Henk van der Maten, m.m.v. solist
René Nijhof.
» toyoepe.nl

Mei

22 mei, 16.30 uur
Adventskerk, Alphen aan den Rijn
200 jaar César Franck &
Tijdgenoten door Simon Stelling
(orgel) en Martine Straesser (alt).
» vriendenvandeadventskerk.info

Het mooiste lied

'De Heer is mijn herder' als liefdevolle herinnering

Psalm 23 is het favoriete lied van Joke de Koning (74) uit Woubrugge. 'De Heer is mijn herder' herinnert haar aan een lieve broer en zorgzame ouders. "Mijn ouders hadden twee jongens en twee meisjes. Hans werd als derde kind geboren, met het syndroom van Down. Ik heb veel bewondering voor hoe mijn ouders met hem omgingen. Ze hielden met veel liefde rekening met hem. Als we na het eten uit de kinderbijbel lezen, genoot Hans het meest van het verhaal van de goede herder. Voor het slapengaan zong hij samen met mijn moeder christelijke liedjes en daar hoorde stevast 'De Heer is mijn herder' bij. Toen hij 26 was, verhuisde hij naar een gezinsvervangend tehuis van Philadelphia. Dat was een moeilijke beslissing voor mijn ouders.

Geen kerk zonder
lied. Welk lied
zingen mensen
graag in de kerk?

Mijn vader haalde hem regelmatig op, in weekends en op hoogtijdagen. Ze konden hem dan heerlijk verwennen. Altijd vroeg mijn vader na het eten: 'Wat zal ik lezen, Hans?' Hans antwoordde dan: 'De goede herder, pa.' Op zijn 57e overleed Hans. Toen de dominee vroeg waar hij de dienst over kon houden, zeiden we: 'De goede herder, dominee!' En zo is het gebeurd. Natuurlijk werd de psalm ook gezongen."

Benieuwd welke kerkliederen favoriet zijn? Voor het liederenonderzoek van de Protestantse Kerk deelden kerkleden wat zij het liefst zingen of luisteren.

» petrus.protestantsekerk.nl/liederenonderzoek

Samenstelling: Riejan de Winter

Tekst: Janet van Dijk | Foto: privébezit

Leren van bomen

Stevig geworteld, met takken die naar de hemel gestrekt zijn.

Wie aandachtig kijkt naar bomen, kan er veel van leren.

Schrijver en stiltetrainer Mirjam van der Vegt maakte een boek en een podcastserie met Bijbelse meditatie over bomen.

Eik, olijfboom, ceder, terebint, vijgenboom en nog veel meer. Als je erop gaat letten, blijkt het in de Bijbel best vaak over bomen te gaan. Mirjam van der Vegt maakte vijftig Bijbelse meditatie voor de podcast 'Leren van bomen'. In de inleiding van het begeleidende boek schrijft ze: "Leren van bomen is allerm minst zweverig – de Schepper zelf gebruikt bomen in de Bijbel regelmatig als metafoor. Bomen rennen niet van hot naar her, maar groeien

rustig en gestaag, volgens het ritme dat in de schepping is gelegd." Wie zich (gratis) inschrijft voor de podcastserie, krijgt elke dag een link om een nieuwe aflevering te beluisteren. Naast de podcast kun je online tekenles krijgen van kunstenaar André Bikker van De Schilderschool. Wanneer je ook het boek aanschaft, ondersteun je tegelijkertijd de aanplant van een tropisch bos in Peru.

» lerenvanbomen.nl

Als de jaren van een boom ...

Elke meditatie start met een moment van stilte en inkeer. Je steekt een kaars aan, bidt, let op de eigen ademhaling, vertelt aan God hoe het met je gaat, leest uit de Bijbel, en volgt daarna de overdenking. Hieronder lees je als voorproefje een stukje uit een van de meditatie:

God schept iets nieuws voor Zijn mensen – dat is de belofte van dit gedeelte. Een nieuwe realiteit –

Want de jaren van mijn volk zullen zijn als de jaren van een boom; mijn uitverkorenen zullen zelf genieten van het werk van hun handen.

Jesaja 65:22, NBV

terug naar het paradijs. Geen plek waar je eindeloos op een wolk zit, maar waar de mens bouwt en plant en groeit. Het leven van een mens wordt vergeleken met de jaren van een boom. Die jaren zijn te zien aan de jaarringen van de stam. Er zijn dikkere en dunnere jaarringen. Het ene jaar groeide de boom dus harder dan het andere jaar, afhankelijk van de hoeveelheid licht. Een mens is geen robot die elk jaar dezelfde productie moet draaien, maar een levend wezen dat reageert op het licht. Hoe meer licht, hoe meer groei. Dat schept verwachting: als je wandelt in het licht, hoe zullen je jaarringen er dan wel niet uitzien!

Tekst: Mariusja Aangeenbrug | Foto: Ricardo Gomez Angel/Unsplash

Pionieren

Dieper luisteren

Keuzes maken vind ik knap lastig, ik ben een aartstwijelaar. Met de zoektocht naar een locatie voor het Weilandklooster zitten we midden in een keuzeproces. Er zijn harde criteria zoals financiële haalbaarheid, en bereikbaarheid met het openbaar vervoer. Daarnaast is het ook een kwestie van gevoel. Hoe doe je dat, voelen of een plek juist is? Mariëtte (medeoprichter van het Weilandklooster) en ik blijken los van elkaar het boek *Vertrouw op je gevoel, keuzes leren maken met Ignatius van Loyola* van Nikolaas Sintobin te hebben gekocht. We grinniken als we erachter komen. Keuzes maken is een samenspel van hart, verstand en wil. Voor Ignatius (1491-1556) begint dat met leren luisteren naar je hart. Daar kun je lezen waartoe God je uitnodigt.

Keuzes maken begint met leren luisteren naar je hart

Ignatius zegt dat het belangrijk is om open en ontvankelijk te luisteren vanuit het niet-weten. En om je te laten leiden door positieve gevoelens als blijheid, vertrouwen en rust, en niet door angst of onrust. Het helpt om samen met een vertrouwenspersoon naar je keuzeproces te kijken.

En dus gaan we voelen, proeven en luisteren op de potentiële plekken zelf. En we praten met onze partners, met vrienden en collega's.

Ik maak een afspraak met mijn geestelijk begeleidster. We beginnen in stilte. En dan praat en praat ik en vertel al mijn gedachten, emoties en twijfels over een aantal locaties. Ik verlang naar een plek met ruimte en horizon, liever ongepolijst en rommelig dan groot en statig. Niet een groot klooster in een weiland, maar een weiland als klooster. Zij luistert, stelt vragen en luistert nog meer. En geeft dan terug wat ze heeft gehoord. Ik ben verbaasd over de duidelijkheid. Van de ene plek word ik blij en krijg ik energie. Van een andere plek krijg ik het eerder benauwd. Wat heeft ze het goed gehoord. Ik noem dat de kunst van het dieper luisteren. Het ontroert me dat iemand zó mijn hart kan lezen. We zijn weer een stapje verder. Sommige plekken vallen af, andere locaties zijn het waard om verder te verkennen.

Joyce

Steeds meer mensen hebben honger naar stilte en bezinning, weten Joyce Schoon en Mariëtte Sneep uit Gouda. Daarom zetten zij het Weilandklooster op, in het Groene Hart. Dat moet een landelijke, duurzame plek worden om op adem te komen en zorg te dragen voor de aarde, mét een kapel, een voedselbos en een woongroep voor mensen met een verstandelijke beperking. Er zijn inmiddels al bezinningsactiviteiten in het groen, zie weilandklooster.nl. De Protestantse Kerk Gouda steunt het pioniersproject, het zoeken is nog naar meer fondsen en een geschikte locatie.

In de eerste aflevering van 'Petrus in het land' vertelde Joyce over de mijmerwandelingen en het Weilandklooster. Het tv-programma is elke zaterdag om 17.10 uur te zien bij KRO-NCRV op NPO 2.

» petrus.protestantsekerk.nl/petrusinhetland

Tekst: Joyce Schoon | Foto: Xander de Rooij

‘Het hoeft niet allemaal te lukken’

Aan het einde van de zomervakantie zijn kinderen uit de wijk welkom bij de vakantiebijbelweek van De Fontein.

Elke zondagochtend is er kinderkerk voor de kinderen die naar De Fontein komen.

‘Het is een voortdurende zoektocht’

kunnen delen van ons geloof in God. Maar hoe we dat concreet invullen, dat is een voortdurende zoektocht.”

Drempel

Vanwege corona ligt er veel stil, maar ook los daarvan komen sommige activiteiten niet van de grond. “We proberen van alles en zetten echt mooie dingen neer, maar soms moeten we constateren dat het niet werkt.” Ze vertelt over de Fontein-inloop, een soort kliederkerk op zondagochtend. “We adverteerden bij de scholen in het gebouw en verspreidden huis-aan-huis flyers. Er kwam bijna niemand op af. Voor veel mensen is het toch te spannend om

letterlijk onze drempel over te gaan.” De Fontein besloot om de activiteiten voortaan te koppelen aan de feestdagen. Dat werkte beter, merkte Ciska. “Wat ook goed aansloeg, was de vakantiebijbelweek. Ik denk omdat het buiten is en in de laatste week van de zomervakantie. Ouders konden hun kinderen ‘s ochtends brengen en tussen de middag weer ophalen. En wij verzorgden een mooi programma voor de kinderen. Ook de kerstmusical is een succes, die hebben we nu al vier jaar opgevoerd in samenwerking met de basisscholen in het gebouw.”

Jonge gezinnen en tieners in de wijk warm maken voor de kerk? De Fontein in Apeldoorn werkt er al jaren aan. Vakantiebijbelweken, kerstmusicals, kinderkerk, tasjes voor Palmpasen – met wisselend succes. Een ontspannen houding is de sleutel: “Werkt het niet, dan proberen we wat anders.”

Zes jaar geleden startte geloofsgemeenschap De Fontein als pioniersplek in de Apeldoornse wijk Zuidbroek. De gemeenschap huurt een ruimte in het wijkcentrum, waar ook drie basisscholen en een verzorgingshuis zijn gehuisvest. “De Fontein is begonnen vanuit het verlangen om

van betekenis te zijn in de wijk. We willen niet alleen op onszelf gericht zijn”, licht Ciska Bakker toe, coördinator van het kinderwerk. “Dat moet echt zitten in wat we doen. Zo zijn we dingen gaan organiseren voor de kinderen in de wijk. Vanuit de contacten die daar ontstaan, hopen we iets te

*'Stond ik daar
ineens als een malle
m'n kar vol te laden
met snoep'*

Zichtbaar

Sander Ris is een van de twee predikanten van De Fontein. "Wat me opvalt als ik ouders en schooldirecteuren spreek, is dat De Fontein er helemaal bij hoort, op een heel relaxte manier. Het is duidelijk dat er goede verbindingen zijn met de sleutelpersonen in de wijk, dat we zichtbaar zijn en dat er mooie contactmomenten zijn door het jaar heen."

Natuurlijk hoopt hij op meer. "We zouden heel graag die losse momenten aan elkaar verbinden. Zodat mensen ons niet alleen zien als vrijwilligers die leuke activiteiten organiseren, maar zich ook thuis voelen bij ons. En het vervolgens ook normaal vinden om met elkaar over het geloof te praten. Dat is nu nog niet het geval."

Zwaar

Hij wil er wel eerlijk over zijn: pionieren is zwaar. "Ik maak me daar weleens zorgen over: een klein groepje vrijwilligers investeert ontzettend veel – ze gooien hun leven ervoor om. Natuurlijk genieten we van dat wat goed gaat, maar hier wil ik mijn ogen niet voor sluiten." "Waarom ze dan toch doorzetten?"

Ciska: "Het verlangen blijft. Bovendien bestaat De Fontein uit een groep fijne mensen. Dat ik er echt plezier in heb, komt vooral doordat we er ontspannen in staan: het hoeft niet allemaal te lukken. Als het werkt, werkt het. En zo niet, dan proberen we weer wat anders."

Honderdzig tasjes

En soms komt alles dan even bij elkaar. Ciska vertelt over de tasjes die ze met Pasen hadden gemaakt, voor kinderen in de wijk. Er zaten spullen in om zelf een palmpasestok mee te maken – gesponsord door de lokale supermarkt en het cafetaria. "Een optocht met die stokken was geen optie vanwege

corona, dus nodigden we de kinderen uit om een foto te maken. Die konden we dan tijdens de wekelijkse online kinderkerk laten zien. In eerste instantie hadden we dit alleen in samenwerking met de basisscholen gedaan. Maar toen kregen we via de Facebookpagina van de wijk de opmerking: 'Waarom zij wel en wij niet?'"

Sander: "Toen moesten we de dinsdag voor Pasen ineens nog honderdzig van die tasjes maken en bezorgen! Ik moest wel lachen: stond ik daar ineens in de supermarkt als een malle m'n kar vol te laden met snoep. Nou, dan weet je dat je aan het pionieren bent!"

Tekst: Elze Riemer | Foto's: De Fontein

Kerk in Actie in Libanon

ALLES KOMT GOED?!

Een kijkje in Beiroet

HOOP EN VROLIJKHEID VOOR
KANSARME JONGEREN

68

Dubbelportret

KENNISMAKEN MET
HAMDAN EN ZAYN

72

Coronapandemie

VACCINS MOETEN EERLIJK
VERDEELD WORDEN

78

Hoop en vrolijkheid voor
kansarme jongeren in Beiroet

‘Hier heb ik geleerd om met passie te leven’

In het hart van de Beiroetse achterstandswijk Bourj Hammoud staat een vrolijk jongerencentrum. Te midden van armoede, trauma en uitzichtloosheid krijgen jongeren hier onderwijs, psychische hulp én hoop. “We laten zien hoe je van betekenis kunt zijn, ook op een plek waar de toekomst onzeker is.”

Mukthar: “Het Manaracentrum heeft mij veranderd.”

Bourj Hammoud is een veelkleurige, dynamische wijk in het oosten van de Libanese hoofdstad Beiroet. Het is er nooit stil op straat en er is nauwelijks een rustig plekje te vinden. Overal hoor je het lawaai van stemmen, claxons en muziek. In de smalle straatjes vind je, onder een wirwar van elektriciteitsdraden, talloze eetstalletjes en winkels: van kleine supermarkten tot koffietentjes en van kapperszaken tot falafelbars. Ook zie je veel ambachtswerkplaatsen, voor koper, hout en leer. “Dat komt doordat Bourj Hammoud is begonnen als vluchtelingenkamp voor Armeniërs, vlak na de genocide, nu ruim honderd jaar geleden. Zij konden alleen aan de slag in vrije beroepen, dus als kleine ondernemers. Dat zie je nog steeds terug”, legt Wilbert van Saane uit. Wilbert werkt namens Kerk in Actie op een universiteit in Beiroet. Hij leidt predikanten op die vervolgens overal in het Midden-Oosten aan de slag gaan. Wilbert woont al dertien jaar in Libanon, samen met zijn vrouw Rima en hun twee kinderen.

Spanningen

Helaas kent Bourj Hammoud ook een andere kant. Als je goed kijkt, valt het je op dat veel winkels en werkplaatsen dicht zijn. Hun rolluiken zijn al maanden- en soms zelfs jarenlang gesloten. De economische situatie in Libanon is dramatisch. De Libanese munt heeft nog maar 8 procent van zijn oorspronkelijke waarde. Veel ondernemers moesten hun zaak sluiten. De armoede in de wijk is groot en wordt steeds schrijnender. Kinderen stoppen voortijdig met school om te gaan werken en zo het gezinsinkomen aan te vullen. Gezinnen hebben vaak niet meer dan een woonkamer en één of twee slaapkamers tot hun beschikking. Ook zijn er in het overvolle Bourj

Maher El Hajj,
directeur van het
Manaracentrum.

Hammoud spanningen tussen verschillende bevolkingsgroepen. “Armeniërs hebben het gevoel dat de wijk van hen is, maar ook Libanezen en Syrische vluchtelingen maken er aanspraak op. Met allerlei symbolen markeren groepen hun eigen leefgebied: christenen hangen kruisen tussen de elektriciteitskabels, moslims foto’s van hun leiders, en weer andere groepen vlaggen van een politieke partij. Het maakt de sfeer soms agressief”, merkt Wilbert.

Veilige plek

Alsof deze wijk letterlijk wel wat vrolijkheid kan gebruiken, staat er midden in de wijk het knalgeel geverfde Manaracentrum. Met steun van Kerk in Actie biedt dit project van Youth for Christ een veilige plek aan de jongeren van Bourj Hammoud. Directeur Maher El Hajj opende het jongerencentrum in 2017. Hij onderzocht waar de jongeren het meest behoefte aan hadden. “Dat was onderwijs”, vertelt hij. “Veel jongeren stoppen rond hun 14e met school omdat ze moeten gaan werken of omdat ze hun motivatie verliezen. Ze denken: wat heeft het voor zin om een opleiding te doen als je toch geen baan kunt vinden? Wij motiveren hen en geven >

‘Kinderen moeten voortijdig stoppen met school om te gaan werken’

Vast mee!

Doe mee met de vastenactie van Kerk in Actie tijdens de Veertigdagentijd. Door veertig dagen lang iets te doen of juist te laten, spaar je geld uit. Met de opbrengst steun je het Manaracentrum. Je bepaalt zelf wanneer je begint met de actie, en je kunt een digitale of een papieren vastenkaart gebruiken.

» kerkinactie.nl/vasten

huiswerkbegeleiding en examentraining. Met succes: jongeren blijven daardoor hun opleiding volgen. Sinds kort bieden we ook vaktrainingen. Bij ondernemers in de wijk kunnen jongeren stage lopen en zelfs een baan vinden." Een tweede behoefte waarin het Manaracentrum voorziet, is psychische steun. Maher: "Er wonen hier veel vluchtelingen. Zij zijn getraumatiseerd door wat ze in hun land en tijdens hun vlucht hebben meegemaakt. In de wijk komt ook veel huiselijk geweld voor. Onze sociaal werkers helpen de jongeren om met hun angsten en frustraties om te gaan. Ook ouders worden hierbij betrokken." In het centrum is ook alle ruimte voor ontspanning. Je kunt er biljarten, tafeltennis of gewoon lekker kletsen.

Verzoening

"In het Manaracentrum is iedereen welkom", aldus Maher. "Het maakt niet uit of je moslim bent of christen, vluchteling of Libanees. Het mooie is dat het centrum voor eenheid zorgt. In de wijk zijn veel onderlinge spanningen, en dat merken we hier in eerste instantie ook. We moesten in het begin zelfs een beveiliging inhuren. We zijn toen gestart met een verzoeningsprogramma om jongeren te leren hoe je met haat en bitterheid kunt omgaan. Ze zijn daardoor veranderd en trekken nu samen op in projecten om de buurt te verbeteren."

Er komen zo'n achthonderd tot duizend jongeren per jaar naar het Manaracentrum. Het is de enige plek in Bourj Hammoud waar ze naartoe kunnen voor onderwijs, psychische hulp en ontspanning, er is niets vergelijkbaars. De jongeren voelen zich er thuis en ook hun ouders zijn er blij mee. Dat het centrum openlijk een christelijke identiteit heeft, maakt niemand wat uit, ook

'Het Manaracentrum heeft mij geleerd hoe ik een goed mens kan zijn'

moslimouders niet. Ze merken hoe zorgzaam en liefdevol de medewerkers zijn en zien hun kinderen opleven. Het Manaracentrum geeft jongeren hoop door te laten zien hoe je van betekenis kunt zijn, ook op een plek waar de toekomst onzeker is. De 18-jarige Mukhtar kan daarover meepraten. Hij kwam getraumatiseerd uit Syrië naar Libanon en zit nu in de examenklas van de middelbare school. "Het Manaracentrum heeft mij veranderd. Ik heb hier geleerd hoe ik een goed mens kan zijn en met passie kan leven. Ik zou zelf graag ooit zo'n centrum willen opzetten, om jongeren in moeilijke omstandigheden een steuntje in de rug te geven." 🐦

Steun aan kwetsbare jongeren in Libanon

Kerk in Actie steunt het werk van jongerencentrum Manara in Beiroet. Dit centrum van Youth for Christ Lebanon staat in de kansarme wijk Bourj Hammoud. Kwetsbare tieners kunnen zich hier sociaal en spiritueel ontwikkelen en een vakopleiding volgen. Zo vergroten ze hun kansen op de arbeidsmarkt en werken ze aan een beter toekomstperspectief.

Steun in 2021

In 2021 steunde Kerk in Actie dit belangrijke werk met een bijdrage van **70.000 euro**.

- 1.000 kansarme jongeren kwamen naar het Manaracentrum.
- 170 jongeren kregen psychosociale hulp.
- 64 jongeren leerden verschillen in afkomst en religie te overbruggen.
- 200 jongeren kregen hulp bij hun huiswerk.
- 120 jongeren leerden timmeren in de vakopleiding.
- 300 jongeren deden mee met recreatie- en sportactiviteiten.
- 160 jongeren raakten in gesprek over de Bijbel.
- 250 jongeren deden mee aan het zomerprogramma.
- Het centrum kreeg eenmalig 26.000 euro extra voor uitbreiding van het vakopleidingsprogramma.

De hulp aan kwetsbare jongeren gaat in 2022 onverminderd door. Steun het project door een gift over te maken op NL 89 ABNA 0457 457 457 t.n.v. 'Kansen voor jongeren in achterstandswijk Beiroet'.

- Voor **30 euro per maand** krijgt een jongere huiswerkbegeleiding.
- Voor **35 euro per maand** krijgt een jongere een vakopleiding timmeren.
- Voor **120 euro per jaar** krijgt een jongere psychosociale hulp.

**Samen zijn we de kerk in actie.
Hartelijk dank voor je betrokkenheid!**

'Ik kan hier met al

Twee jaar nadat ze met haar familie was gevlucht, vond de Syrische Zayn (16) een plekje op een school in Beiroet. In jongerencentrum Manara krijgt ze hulp bij haar huiswerk.

“Tien jaar geleden vluchtte ik met mijn familie uit Syrië naar Libanon. Ik woon met hen in een kleine flat in Bourj Hammoud. Mijn vader maakt lange dagen als metselaar in de bouw. In Beiroet is onze hele familie christen geworden. We gaan elke week naar de dienst in de Koerdische kerk om de hoek.”

“Gelukkig kan ik nu naar school. Dat heeft twee jaar geduurd, omdat er eerst geen plek was door de grote aantallen Syrische vluchtelingen. Sommige schoolvakken zijn best lastig, maar gelukkig krijg ik in het Manaracentrum bijles in wiskunde.”

“Ik vind het zo fijn om in het centrum te zijn. Het is er altijd gezellig en de jongerenwerkers zijn als vrienden voor me. Ik kan met al mijn vragen bij hen terecht. We doen graag spelletjes. Ook de bijbelstudies sla ik het liefst nooit over. Het is mijn droom om later politieagent te worden, maar ook dokter of voetbalster zie ik wel zitten!”

Omdat het in Aleppo door de oorlog niet meer veilig was, vluchtte Zayn (16) in 2011 met haar moeder, broertje en zusje naar Beiroet. Haar vader werkte daar al. Na lang zoeken heeft het gezin nu een plek gevonden waar ze samen kunnen wonen.

*'De jongerenwerkers
zijn als vrienden
voor me'*

mijn vragen terecht'

De oorlog in Syrië dwong Hamdan (17) en zijn familie te vluchten. In buurland Libanon proberen ze een nieuw leven op te bouwen. De hulp die Hamdan krijgt in jongerencentrum Manara is daarbij onmisbaar.

“Door het geweld van de oorlog waren mijn familie en ik niet meer veilig in Syrië. We wonen nu in een klein appartement in Bourj Hammoud, een wijk in Beiroet waar veel vluchtelingen wonen. Mijn vader werkt er als kleermaker. We hebben het niet breed, maar ik ben blij dat ik gewoon naar school kan.”

“Ik ga nu al drie jaar naar jongerencentrum Manara. Ik krijg er hulp bij mijn huiswerk en ga samen met vrienden naar sportactiviteiten en bijbelstudies. Met jongerenwerker Fouad kan ik goede gesprekken voeren over het leven, het geloof en alles wat me bezighoudt. In de vakopleiding heb ik leren timmeren! Ik verdien nu geld door hier in de buurt klussen te doen.”

“Manara is mijn tweede thuis, ik zou hier het liefst al mijn tijd doorbrengen. Later wil ik graag dokter worden, maar daarvoor moet ik eerst nog veel diploma's halen. Door alle hulp ben ik al op de goede weg. Een leven zonder het centrum kan ik me niet meer voorstellen.”

Hamdan (17) woont in de overbevolkte wijk Bourj Hammoud in Beiroet. Geweld, werkloosheid en gebrek aan goed onderwijs ontnemen jongeren elk perspectief op een betere toekomst.

*'Door alle hulp ben ik
op de goede weg'*

Als de Syrische Farug (rechts) acht jaar is, breekt in zijn land oorlog uit. Zijn familie vlucht naar buurland Libanon, dat overspoeld raakt met Syrische vluchtelingen. Het is voor Farug moeilijk om een plek te vinden op school en hij raakt zijn motivatie kwijt. Totdat hij in jongerencentrum Manara komt. "Ik krijg hier bijles, kan met mensen praten en heb vrienden gemaakt. Ik heb hier ook geleerd om mijn gevoel te uiten en ik heb ontdekt dat ik creatief ben. Waar ik ook terechtkom, ik zal nooit vergeten wat ik in het Manaracentrum heb geleerd."

Het jongerencentrum Manara in Beiroet is het paasproject van Kerk in Actie. Geef tijdens de collecte in de kerk of maak een gift over op NL 89 ABNA 0457 457 457 t.n.v. 'Kansen voor jongeren in achterstandswijk Beiroet'. Hartelijk dank!

» kerkinactie.nl/alleskomtgoed

Farug

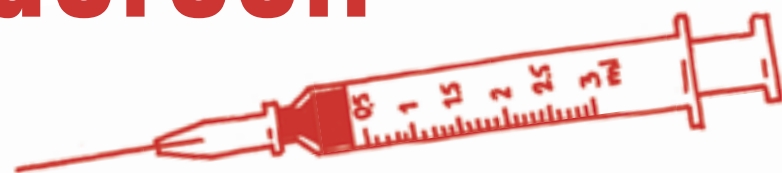
*Meer lezen over het Manaracentrum?
Kijk op pagina 68.*

'Waar ik ook terechtkom, ik zal nooit vergeten wat ik in het Manaracentrum heb geleerd'

Farug (18), Libanon

Niemand is veilig totdat iedereen veilig is

Tegenover zes boosters in de rijke landen staat één eerste coronavaccinatie in de armste landen. Wereldwijd zijn grote groepen mensen nog onbeschermd. Dit is niet alleen onrechtvaardig, het leidt ook tot nieuwe coronavarianten. Kerk in Actie zet zich in voor vaccinatiegerechtigheid.

Als het gaat om inenting laten de cijfers niet alleen grote verschillen zien tussen rijke en arme landen. Ook binnen landen zelf vallen mensen buiten de boot: gemarginaliseerde groepen zoals inheemse volken, migranten, bewoners van afgelegen en arme gebieden, en mensen zonder toegang tot de digitale wereld en gezondheidszorg. Corona verspreidt zich ongehinderd onder deze onbeschermden mensen.

Bovendien muteert het virus ook vrij wanneer mensen ongevaccineerd zijn. Hierdoor ontstaan in de armste landen sneller nieuwe varianten die een bedreiging vormen, óók voor de volledig gevaccineerden in rijke landen.

Hamsteren

De coronapandemie is dus een wereldwijd probleem dat alleen wereldwijd opgelost kan worden. Niemand is volledig veilig totdat iedereen veilig is. Aan het einde van 2021 waren er 12 miljard vaccins geproduceerd. Dat zijn er genoeg om iedere wereldbewoner twee doses te geven. Waarom lukt het dan niet om de vaccins eerlijk te verdelen? Op de weg naar een wereldwijde, rechtvaardige oplossing liggen veel hobbels. Zo is er bijvoorbeeld sprake van 'vaccinatie-nationalisme'. Rijke landen hebben vaccins gehamsterd. Sommige landen hadden eind 2020 zelfs zoveel vaccins ingekocht dat ze iedere inwoner vijf keer konden vaccineren. Doordat zij nu het grootste deel van het wereldwijde vaccinaanbod bezitten, moet de rest van de wereld zonder essentiële hulpmiddelen vechten tegen nieuwe golven van de pandemie.

Geld op

Eind 2021 had ongeveer 55 procent van de wereldbevolking ten minste één dosis COVID-19-vaccin gekregen. Maar

in lage-inkomenslanden bedroeg dit percentage slechts 6 procent. Nu de vaccins langzamerhand ook in armere landen beschikbaar komen, duiken er andere problemen op. Zo is er geen geld voor goede vaccinatiecampagnes, voor de verspreiding van de vaccins en voor koelkasten en vriezers om ze in te bewaren.

Patenten

Een oplossing zou kunnen zijn dat de armere landen zelf vaccins produceren, tegen lagere kosten. Maar daarvoor moeten eerst de patenten op coronavaccins en medische producten opgeheven worden. En daar ligt het volgende obstakel. Onder andere de Europese Unie verzet zich tegen het opheffen van de patenten, om de winsten van farmaceutische bedrijven te beschermen. Die bedrijven willen hun investeringen terugverdienen, zodat ze ook in de toekomst dit soort producties kunnen opstarten. Ter vergelijking: de grote drie – Pfizer, BioNTech en Moderna – maakten in 2021 samen een winst van naar schatting zo'n 1000 dollar per seconde. Tegelijkertijd hebben ze minder dan 1 procent van hun totale aantal vaccinaties geleverd aan lage-inkomenslanden, Moderna slechts 0,2 procent. Zolang er geen eerlijke verdeling van vaccins is, zal de coronacrisis aanhouden en bijdragen aan conflict, onzekerheid en armoede.

Laat je stem horen!

Een betere verspreiding van vaccins en de mogelijkheid om ook in armere landen vaccins te produceren: daar zet Kerk in Actie zich voor in. We doen dat via het internationale netwerk ACT Alliance voor gelijkwaardigheid. Help mee en roep de Nederlandse regering op om zich in te spannen voor een eerlijke verdeling wereldwijd.

» kerkinactie.nl/vaccinatiegerechtigheid

Dit is mijn kerk

'Ook in de puinhopen is Hij met ons'

Libanon staat op het randje van de afgrond door een zware crisis. Kerken bieden hulp waar ze kunnen. "Het kantoor in onze kerk is een magazijn voor voedselpakketten geworden", vertelt predikante Rima Nasrallah.

"Libanon heeft al vele crises doorstaan, maar de afgelopen drie jaar waren bijzonder bewogen. Een politieke en economische crisis, torenhoge inflatie, de zware explosie in augustus 2020 en dan nog de coronacrisis. Dat allemaal bij elkaar zorgt ervoor dat ons land op instorten staat."

Alle hens aan dek

"Het diaconale werk van de kerken hier is te vergelijken met de spoedeisende hulp in een ziekenhuis. Iedereen die hulp nodig heeft, kan bij de kerk terecht. Het is alle hens aan dek nu er zoveel armoede is. De kerk deelt voedselpakketten en voedselbonnen uit en geeft psychosociale hulp en pastorale begeleiding aan mensen met een trauma. Maar ze helpt ook

gezinnen die de schoolkosten van hun kinderen niet kunnen betalen.

Het is als predikant soms zoeken naar woorden van hoop in zoveel wanhoop. Er is absoluut geen vertrouwen – ook niet bij ons – dat de situatie snel zal verbeteren. Onze hoop komt enkel en alleen van Christus' belofte dat Hij met ons is, ook in de puinhopen. Jezus draagt ons dwars door alle moeilijkheden heen. Eens zal Hij rechtzetten wat nu onrechtvaardig is."

Rima Nasrallah geeft les aan de Near East School of Theology, waar predikanten worden opgeleid. Rima verleent daarnaast pastorale bijstand in haar kerk in Beiroet. Ze is getrouwd met Wilbert van Saane, die door Kerk in Actie is uitgezonden naar Libanon.

Tekst: Tineke van der Stok | Foto: Hiba Al Kallas, Shutterstock

Ontdek Theologie tijdens onze
**VOORLICHTINGS-
DAGEN 2022**
voor bachelor,
premaster en
master Theologie.

Waarom geloof jij eigenlijk?

Iedereen gelooft wel ergens in. In God, in zichzelf of iets anders. Ergens in geloven werkt verbindend. Maar we zien ook dat geloven vaak leidt tot verwijdering. Waar geloof jij in?

Geloof is wat wij onderzoeken en waar wij onszelf en anderen op bevragen. Wat anderen geloven maakt ons nieuwsgierig. Wij geloven. En omdat wij geloven, willen we steeds meer weten.

info > www.pthu.nl

Protestantse Theologische **Universiteit**

Inspiring wisdom

Maak kennis met Appostel

Al uw kerkzaken in één app

Meer weten?

Bezoek dan appostel.nl of scan deze QR-code!

Doneren,
collecteren,
informer
en meer!

Alleen
beschikbaar
voor PKN-
gemeenten

Product
van
SKG

Available on the
App Store

ANDROID APP ON
Google Play

appostel

Camping en Chaletpark
Bergzicht
Ommen (Ov.)

**ZORGVAKANTIES
OVERIJSSSEL**

'Zorgeloos' genieten van een heerlijke vakantie...

Camping Bergzicht biedt i.s.m. "Zorgvakanties Overijssel" een unieke zorgchalet aan, voor een 'zorgeloze' vakantie in een fantastische omgeving.

Deze aangepaste luxe 4 pers. zorgchalet heeft 2 sl.kamers en is o.a. voorzien van:

- sta-op-stoel
- grote, aangepaste badkamer
- hoog-laag-(boxspring)bed

Voor familie of verzorgers kunt u de naastgelegen luxe 6-pers. chalet huren.

Hulpmiddelen en extra zorg

Hulpmiddelen, thuiszorg, fysiotherapie etc. tijdens uw verblijf (zoals u thuis ook heeft), kunt u regelen met uw zorgverstreker.

kijk voor info en boeken op www.bergzicht.nl

Koninklijke kerken

Kerken met een koninklijk tintje. Een garantie voor een vorstelijk bezoekje! Kijk vooraf op de websites voor openingstijden en coronamaatregelen.

1

Oude en Nieuwe Kerk

Delft en het Koninklijk Huis zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Sinds Willem van Oranje worden bijna alle Oranjes bijgezet in de koninklijke grafkelders van de Nieuwe Kerk. Een paar honderd meter verderop staat de Oude Kerk, die opvalt door haar scheve toren ('Scheve Jan').

» oudeennieuwekerkdelft.nl

2

Grote of Sint-Jacobskerk

Ooit stond op deze plek in Den Haag een houten kapel, die plaatsmaakte voor een stenen kerk. Diverse kinderen van het hof zijn gedoopt in de Grote Kerk, van prins Willem II tot prinses Amalia. Er werden ook koninklijke huwelijken gesloten, zoals dat van prins Constantijn en prinses Laurentien.

» grote-kerk.nl/bezoek

3

Nieuwe Kerk

Het is dé plek voor nationale en koninklijke evenementen, zoals de inhuldiging van koning Willem-Alexander: De Nieuwe Kerk in Amsterdam. Het gebouw op de Dam is ook regelmatig het decor van spraakmakende tentoonstellingen van kunst, fotografie en inspirerende personen.

» nieuwekerk.nl/agenda

4

Stulpkerk

De Stulpkerk in Lage Vuursche staat naast kasteel Drakensteyn, waar prinses Beatrix woont. Zij maakt regelmatig gebruik van de koninklijke bank. In 2013 werd prins Friso naast de kerk begraven. Tip: bekijk de kerk – doordeweeks niet open – tijdens een boswandeling rond Lage Vuursche.

» destulpkerk.nl

5

Pauluskerk

Ook in de middeleeuwse Pauluskerk in Baarn staat een koninklijke bank, eind 17e eeuw gebouwd voor stadhouder Willem III. Toen hij Koning van Engeland werd, liet hij boven de bank ook het Engelse wapen aanbrengen. Koningin Juliana en prins Bernhard gebruikten de bank bij hun incidentele kerkbezoeken.

» pauluskerk-baarn.nl

6

Grote Kerk

De imposante Grote Kerk in Apeldoorn heeft banden met Paleis het Loo. Koning Willem I stelde de grond aan de Loolaan beschikbaar voor de bouw, rond 1842. De kerk ging in 1890 in vlammen op maar werd herbouwd in neorenaissancestijl. Zowel het gebouw als het Bätz-Witte-orgel is een rijksmonument. Tip: bezoek hier een (klassiek) concert.

» grotekerkapeldoorn.nl/concertagenda

7

Jacobijnerkerk

De Grote of Jacobijnerkerk, het oudste monument van Leeuwarden, heeft een koninklijke grafkelder. Eeuwenlang werden hier leden van de stadhouderlijke familie begraven. Op een tombe in de kerk zijn fragmenten te zien van het grafmonument van Anna van Oranje, een dochter van Willem van Oranje.

» grotekerkleeuwarden.nl/agenda

#KERK

Dit schreven of vertelden lezers over de kerk (en over Petrus). Ook reageren? Mail naar petrus@protestantsekerk.nl

In *Petrus* 16 lasen we op pag. 10, waar het gaat over stilte, dat een priester het heilige der heiligen in ging en er na zeven dagen weer uit kwam. Dit is niet juist. Een priester mocht niet in het heilige der heiligen komen. Alleen de hogepriester was dat toegestaan en alleen op de Grote Verzoendag.

– Fam. van Balen, Nunspeet, via e-mail

De eerste trouwerij van dit jaar is in de @museum_broekerveiling. Alles is er: van een prachtig huwelijksechtpaar, @trouwambtenaarmarieke, getuigen, ouderling en zelfs huwelijksbootje, maar er ontbreekt nog een knielbankje. Geen probleem!

– @domineeleon op Instagram

10 voor 10. Langzaam schoof ze naar binnen. Waarom waren er nog geen anderen? Omdat we weer in lockdown zijn, lieve oudere dame. Alleen de zanggroep mag vandaag in de #kerk zijn. “Zal ik dan maar weer gaan?”, vroeg ze. Bent u mal? En met een glimlach zeeg ze neer in de bank.

– @MvanKF op Twitter

Meer lezen over geschiedenis, gebruiken, woorden en symbolen van de Protestantse Kerk?

» petrus.protestantsekerk.nl/protestants

Het mooie aan het kerkgebeuren was en zo zou het nog móéten zijn, het #samenzijn rond eenzelfde gedachte. We vervreemden van elkaar en tegelijk verdragen we elkaar steeds minder. De #kerk maakte fouten, maar ze kan evengoed constructief zijn, gezonde voeding voor lichaam en geest.

– @fransverstrepe2 op Twitter

Soms is bidden in stilte het beste wat er is omdat dan de H. Geest bidt voor de mens. Mijn vader lepelde jarenlang het Onze Vader op, ingestampde woorden. Sinds zijn belijdenis in de Protestantse Kerk bidt mijn vader in zijn eigen woorden en ik ben daar maar wat trots op.

– @jhjmbenschop op Twitter

Voor komende uitstapjes heb ik alle kerken van @GroningerKerken ingevoerd in Google Maps en erlangs een route bepaald. Wel een beetje lang: 501 kilometer. #kerk #route #groningen

– @pieter_1967 op Twitter

Protestantse
Kerk

Colofon

Petrus is het gratis kwartaalblad van de Protestantse Kerk in Nederland. In het magazine lees je persoonlijke en inspirerende verhalen over geloof, hoop en liefde, over hoe samen kerk-zijn troost, steun en zin geeft.

Redactie

Marusja Aangeenbrug (hoofdredacteur), Bas Popkema (eindredacteur), Janet van Dijk, Jedidja Harthoorn, Mathilde Schouwstra

Aan dit nummer werkten verder mee:

Saskia Beek, Wilco Blaak, Gertine Blom, Theanne Boer, Johan Bosgra, Hanneke Bouman, Stephan Egbers, Evert Elzinga, Sandra Haverman, Anne-Meta Kobes, Gregory Kojageuzian, Sanne Linssen, Carla Mante, Roel Ottow, Roxanne Overdijk, Ineke Renée, Elze Riemer, Ellen Rietman, Esther van Schie, Anne-Mareike Schol-Wetter, Joyce Schoon, Auke Schouwstra, Jaap Schuurman, Roelien Smit, Anne-Floor Snee, Judith van der Spoel, Niek Stam, Tineke van der Stok, Sjaak Verboom, Jan Verhage, Paul Visser, Rob Visser, Leonard Walpot, Riejan de Winter

🌐 petrus.protestantsekerk.nl

📱 @PetrusProtestantseKerk

☎ (030) 880 18 80

✉ abonnement@petrusmagazine.nl voor een gratis abonnement of adreswijziging, petrus@protestantsekerk.nl voor opmerkingen.

Aanmelden nieuwsbrief: petrus.protestantsekerk.nl/nieuwsbrief. *Petrus* verschijnt dit jaar nog in mei, augustus en november.

Giften voor het magazine *Petrus* zijn van harte welkom op het rekeningnummer van de Protestantse Kerk, NL10 ABNA 0444444777 o.v.v. 'Gift Petrus'.

Extra exemplaren bestellen?

Bestel via petrus.protestantsekerk.nl/bestellen met de bijpassende productcode: CO22-7100 (*Petrus* 17), CO22-7102 (*Petrus* 18), CO22-7104 (*Petrus* 19), CO22-7106 (*Petrus* 20).

Vormgeving

Redmatters 🐾 redmatters.com

Advertenties

Theo Wijbenga, advies@theowijbenga.nl

☎ 06 - 51 42 61 79

Druk

Habo DaCosta, Vianen

Leesbeperking

Voor mensen met een leesbeperking is *Petrus* ook gratis verkrijgbaar in braille, grootletter, digitale en gesproken vorm. Informeer bij de CBB: tel. 0341 - 56 54 77, e-mail klantenservice@cbb.nl.

Vindplaats van
geloof, hoop en liefde

'Ik zie God als Vader.
Hij vertrouwt ons de aarde toe'

Als boer beheer je een stukje van Gods koninkrijk, zo ervaart Piet Jan Moijses zijn werk als landbouwer. Het Onze Vader is dan ook niet zomaar een gebed voor hem, vertelt hij op pag. 32.